

המזכיר

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 כתרין
חצי שנה	8 כתרין
רבע	1.50

באשכנז:

לשנה	7 כתרין
חצי שנה	8 כתרין

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעת אי חוברות לנפרדים
לפי גודל השטח.
ברכת מרדכי הכהן
גליון בודד 12 הלר.
מכתבים בדין השנים לא יתקבלו.
כיון שלא נכנסו לא יישב לבערין.
המשנה מקומי עתה להודיענו מיד הא
רק שם מקומי החדש. כיון גם שם
מקומי הקודם. — אין משנים את
האדרסה מאיש לאיש.

Kraków, 28. Października 1904.

גליון כ"ט

קראקא, י"ט חשוון תרס"ה.

עשק רוחני

בשמדברים מעשק, שיעשק איש את רעהו, הכונה כפי הרגיל על עשק אקונומי: בעל-הבית חי על חשבון הפעל. על זה כבר הרבו לכתוב בכל הלשונות וכל העתים. ואלה, הרוצים לעמר לימין העשוקים, באו כלם לידי מסקנא, כי רק תחלה אחת ישנה, אשר הוכל להביא ישועה נמורה, והיא שיעזרו הנדכאים את עצמם.

אבל מין עשק אחר יש, אשר המעיטו מאד לטפל בו, הוא העשק הרוחני. ורוקא עלינו היהודים היה להרבות לטפל במין העשק הזה. בכל העתים (שהתהלכנו בנולה) ובכל הזמנים עשקונו עשק רוחני. אנהנו היהודים, אשר יקראונו פאראזיטים (הנהנים מעמל אחרים), היינו תמיד למאכל לפאראזיטים.

חפשו בספר דברי ימינו ותמצאו זאת בכל מקום: בארץ פלונית קונו ממנו תועלת ויהיוקו אותנו. ועוד יותר: ארצות נכריות פתחו לנו את שעריהן בתקוה, כי בתכונתנו נחיה את הארץ. אנשים ליברלים ידועים, כההכס הרוסי סוכאטין וכדומה, ברצותם להוכיח, כי ראוי לפתוח את כל ארץ רוסיא ליהודים, אין להם ראיה אחרת רק בהראותם, כי בפלכים הפנימיים, אשר אין בהם יהודים, עני העם יותר מאשר בפלכים, אשר היהודים שם. ואם כן יש להניח ליהודים לגור באשר ימצאו, למען ייטב גם לעם הארץ כגללם, למען יפרחו המסחר וההרשת וכו', לא איפא בשביל

שגם אנהנו בני אדם, שיש להם זכות החיים כמו לאנשים אחרים, לא בשביל שאנהנו נחנקים, בתחום המושב" ואי אפשר לנו להתקיים פה להבא, לא בשביל שיש לנו זכות הישיבה ברוסיא כמו כל העמים האחרים שנאחזו בה, וינהונו לחיות פה, כי אם יען אחרים צריכים לנו, וען נוכל להיות לאחרים לתועלת, ע"כ אין לבלותנו.

כאשר קמו סופרים רוסיים ידועים, כיוזו שאנקוב ויהננדו לציונות, היה עקר טענותיהם כי בצאת היהודים מרוסיא, תאבד זו הרבה אנשים בעלי תרבות, שיש לרוסיא הפין בהם. אותה הטענה עצמה: הם צריכים לנו בשבילם! אין אנו חיים וקיימים בשביל עצמנו, אנהנו חיים רק בשביל אחרים, בעבדים ממש.

אומרים לנו: הליברלים כבר פשטו את הרגל. הליברלים של עכשיו הם רק מחקים מעשי אלה שקדמו להם, הליברלים האמתים והדורשים הצדק והישר באמת הם היום הסוציאליסטים. ומה נאמר אחרי שגם הסוציאליסטים, המתמרים למתקני דרכי הקודמים להם, ולגואולים אמתים של האנושיות, שגם הם יעשקו אותנו באחרים!

זוהי אמת מרה. האנשים החולקים על כל עשק וחמס כאיוו צורה שיהיו, רואים בנו רק „דבר“ שיזבלו ושיכרחו לעשקו!

בשנות השמונים, בימי הפרעות הראשונות ברוסיא, הסיתו בנו הסוציאליסטים את התמון הרוסי להכותנו ולכוז את שללנו. על ידי הפרעות האלה קו להקים מהומה בארץ, אשר תביא לידי

מריבה נגד התקיפים. כדי להביא את המרידה הכללית עשו איפא אותנו כשעיר לעזאזל. אחרי הפרעות בקישינוב קמו הסוציאליסטים הרוסיים ואחרי הפרעות האחרונות הסוציאליסטים הפולנים נגד מצי היהודים, ואת טעמם בארו בפירוש בכרוזיהם בחוצפה גלויה, כי אין להכות את היהודים, „כי אנהנו צריכים להם“, „כי הפרולטריום היהודים יעזרונו להלחם בסדר העולם הנכחי.“

גם זה בשטה הנ"ל: לא כאשר גם לנו הזכות להיות ולהתקיים אין להכותנו, כי אם פשוט יען הם צריכים לנו עדיין, יען הם מקיים להשיג תועלת מקיומנו, יען יש להם הפין בנו.

בלנדון התחילו קצת הפועלים היהודים להסתדר בתור סוציאלי-דמוקרטים, יסרו להם עתון מיוחד, לפרסם בו את מחשבותיהם ודעותיהם. בערי העתון פנו אי הסופר הסוציאליסטי הנודע קארל קאוטצקי בבקשה, כי יכתוב להם מאמר בעתון החדש. קאוטצקי נעתר להם וישלה להם מאמר בתור „ברכה“. ומה תדמו כתב שם קאוטצקי, אשר רכבות סוציאליסטים ישתו כצמא את דבריו? כמה תדמו „יברך“ את הפועלים היהודים? היברך את המעשה, כי סוף סוף התעוררו גם היהודים האמללים ממורה לנדון, להגן בעד זכותם? היברך את היהודים העשוקים יען החליטו שלא לתת הילם לזרים? אם כך תדמו טעות בידכם. הפועלים היהודים בתור עניים אינם קיימים כלל בעיניו. אינו שם לבו כלל ליהודים העניים בקרן זווית בלנדון. אבל לעמת זה הוא מרבה לשים לב לפועלים האנגלים,

כשהגשמים יוררים סברא גדולה, שהיריד לא יתאסף וכאשר לא יתאסף היריד נמצא הוא מקופח פרנסה, כי כל פרנסתו תלויה ביום השוק.

ופרנסתו של פייביש חייצים משונה מזו של כל הבריות. כל הבריות צריכות פרנסה, כידוע, כל שבועה ימי השבוע, אבל המושג פרנסה בנוגע לפייביש חייצים הוא רק פרנסת יום שבת קרש. אבל בששת ימי המעשה אין עוד הפרנסה נחוצה לו. רע היה לו רק בשנים הראשונות אחרי מות חותנו, כי אז היו עוד הילדים רכים ושבים עמר עוד כמדורגה נמוכה בסלם ההתפתחות ובקטן שכלם סברו, כי כל הרעב מוכרח לאכול והיה אם רעבו — ויצעקו. אבל עכשו, כאשר כבר יצאו מ„נעלי הילדות“ ושכלם התפתח מעט, יודעים המה, כי דבר זה הוא לאו רוקא, כלומר, לא כל הרעב מוכרח לאכול, אלא אם נמצא בבית דבר הראוי לאכילה מושב ואם לאו... בקצור, בששת ימי המעשה אין לו לפייביש חייצים שום דאגת פרנסה. אלא על מה הוא רואג? על פרנסת יום השבת, כי בשבת אסור להתענות ומצוה לאכול ולהתענג. ופרנסתו זאת, ת"ל, מצויה לו.

בעירו יום ה' הוא יום השוק. יוצא הוא השוקה ועיניו מתחילות לשוטט בכל ובדבורה, אשר העיף בשקודה מפרח לפרח, לאסוף את מיצם, כבה הוא רץ כל היום מאבד לאבד ומעגלה לעגלה ומסוחר

ובכל ראש וראש פיות אלקי יש.
ובכל פה אלקי לשון נמצא בו.
ורבבות קולות עולים ולהבות אש.
ימהם תתחבר שירה אחת עזה.
בוקעת ועולה מלא שבצת השמים.
זהו היום נפשי אז נעשה
לעוף בצפיר כמרחב אין אפסים.
ותבוננו כי המלאך באלפי עינים
מפיקות חמלה ובנו אי נחת:
לך איד תעקנה מצקות חסנים!
ולשון לך בן אדם, רק אחת...
יעקב לינדער.

יום השוק

פתח ד' את אוצרו הטוב, את השמים וירק את ברכתו עד כלי די. עד שכלו שפתותיו של פייביש חייצים מלומר די. מאתמול התחילו הגשמים לרדת וישמחו האכרים ויצדלו אדוני האחוות וישבע כל העולם נחה. רק פייביש חייצים שרוי בצער, כי

פיליטון

תשתאה, תשתומם לראות בצל
אותי מתהלה, מחריש משעמם,
ועל פני מתוחים חלומות ולייל,
ועורקי רקותי ושתהגו בחמם —
חדל להשתאות, גשה נא ידירי,
הבה אשפוכה בחיקך מרי שיהי.
בעודני ילד ספר לי זמני
לתמו אנדה ותתעשף רוחי.

בעולם הנשמות היכל רב יש.
רהיטיו ספיר, כותליו מקריקים,
ותחת תקרת תכלת מלאך אש
עומד ומשורר ונתנים הצדיקים,
והמלאך נזרא, אלקי ראשים לו.

לפועלים הרוסים והיהודים ברוסיה עצמה. הפועלים האנגלים אינם סוציאליסטים בעיניו כשעור הראוי. הפועלים ברוסיה ובתוכם גם היהודים קימים בעיניו להלחם בממשלת הצאר, העומדת לשטן לו, לפועלים האשכנזים הוא צריך בשביל צרכי המפלגה של עצמם, יש להם עבודה רבה לעצמם ואין להשתמש בהם בשביל צרכי אחרים. ובפועלים היהודים בלנדון מצא קאוטצקי אמצעי לתכליות גדולות. הפועלים היהודים ישמשו לפעול על הפועלים האנגלים, לעשותם לסוציאליסטים גמורים, למהרסים. הפועלים היהודים בלנדון ישמשו גם להביא תועלת לסוציאליסטים הרוסים, יען יוכלו לבא בדרכים עמהם. הפועלים היהודים ברוסיה יהיו השאזר שבעיסה (לשון קאוטצקי) האמצעי לתכליות ההן, ובשכר זה יברך קאוטצקי רבם של הסוציאליסטים את ההסתדרות היהודית הסוציאליסטית החדשה.

זהו איפא הצרך שיש ביהודים בעולם: הסוחרים והפבריקנטים היהודים ישמשו לזקן את הארצות שנשארו אחורנית, לטובת המדינה; התגרנים ועניי היהודים כבדו ישמשו להיות שלל למהוללי פרעות, למען החיש בזאת את המדינה הגדולה ברוסיה; הפועלים היהודים ברוסיה ישמשו להלחם בממשלת הצאר והפועלים היהודים בלנדון ישמשו בשאור יעיסת אחרים.

וכאשר אך יתקנו את הארצות, שנשארו אחורנית בהרבות, כאשר תקום ממשלת קונסטיטוצית ברוסיה, כאשר לא תצטרך העיסה הזרה לשאור — אז לא תהי שום עבודה ליהודים, לא יכלו עוד לעשק את פעלתם ויהיו מיותרים בעולם.

רק תקוה אחת יש: כמו שתעושק ההמרי ימצא בכל פעם אמצעים חדשים להוסיף למוץ את לשד העשוק. כן ימצאו גם העושקים הרוחנים בכל פעם דברים ואופנים להשתמש ביהודים לצרכם.

לא זה הוא המעציב, כי קאוטצקי וסיעתו עושקים אותנו עשק רוחני כשעה שהם מתימרים לעזור את כל העושקים; המעציב הוא, כי בעת, שהעושקים החמרום (בדרך אוקונומי) התחילו זה כבר להסתדר ולהלחם בעושקיהם ולעמוד על נפשם, נשארו רוב הסוציאליסטים היהודים ומשבילינו שקועים כל כך בעבודות עד שאינם מכירים עוד את חרפת האיש הנותן לעשוק את עצמו מכל פאראזיט

הישונה המצב בקרוב? היכירו הסוציאליסטים היהודים וגם היהודים בכלל, כי לחיות בשביל

אחרים, לחיות בלי שרת, חמר להשתמש בו, היא חרפה ועברות מגונה?
 דר. י. ווארטס מאנגן.

ענינים מדינים.

המצב באוסטריא. שניים לטובה יעשו בקרוב, לעשות שלום על ידיהם בין הראמים המריבים באוסטריא. לפני איזו שבועות הבישו על השבת הסדרים באוסטריא בשלום ראי אפשר. ממלכת אוסטריא נחשבה כבר לחולה, שאין לו תקנה, לא נראה אף על תקנה, שיהפסו העמים המהננחים בפוליטיקה. והיום, פתאם, נשמעים קילות התפרקות כלי הנשק. והחפץ לשלום יוצא דוקא מהמפלגות, שבקשי ערפם גדרו בעדם, לכך יוכל שום אדם לגשת אליהם ולדבר שלום. המשיכים מתרצים עתה לפרוק את נשק האבסטרקוציא שלהם ולהת רמועצת הממלכה לעבוד בשכר קמון, שאין לו ערך רב להב. שנויים אמנם יעשו, אבל השנויים הם כפי הנראה רק למראית עין, למען לא יאמרו, כי נכנעו המשיכים בלי שכר. כי אין השנויים והתקונים לטובה המשיכים כלל ולא נחלו כל נצחון. שני המיניסטרס כהם-באווערק והגרנף גיאובאנעלי יתפסרו ושנים אחרים לא-משיכים יבואו להתחיה וגם מניסטר משיכי בלי משרה מיוחדת יתמנה, כמו שהיה למשיכים המיד יכמו שיש לפולנים. מסלוגה הכרזל בכיהם ובמורכיא העכורנה ליר הממשלה, כמו שכבר עכרו מסהיב בגליציא. לשפות הנהרות יבנה שכר, למנוע שטף והתעלה לחבר את נהר דונאי עם נהר מולדאו הבנה. גם בלא זה היו התקונים האלה נעשים, כי הלא הם השלמת ביה המועצות, שההאשרה ע"י הקיסר. אבל כאמור ההנאים הם למראית עין, כי כבר נלאו המשיכים להרחם ויעשו הנאים, לכל ילעגו להם על הכנעם. רוח פיוס ופריקת נשק נראה גם בגליציא. עד כה לא נתנו הפולנים את הרוחנים להרים ראש. לא מלאו שום בקשה של העם הרוחני, כי ביד חזקה בקשו הפולנים למשול בכל גליציא. פתאם נשתנה עתה הרכר. ועד המדינה בלבוב הסכים לבנור גמנויים רוהני בסמניסלדאו והיאמר רוהני בלבוב. הזמנים משתנים.

אפאלינאר ריטר פון יאבורסקי. ביום ב' שבוע זה גוע פתאם בלבוב מנהל הפוליטיקה הפולנית אפאלינאר ריטר פון יאבורסקי כן שמונים שנה, קשה האברה הזאת לפולנים עד מאד, כי יבורסקי היה

לא פחות ולי יותר מאשר אבי האומה הפולנית. כן החזיק הוא את עצמו וכן העריצוהו כל בני עמו, הוא נהל את עניני עמו ביד חזקה ומדעת עצמו ולא נתן שום אדם מחבריו להשתחף בהנהגה לסתור את דבריו או להעירו על מעור. ככל אשר יצא מפיו ובכל אשר הגה רבו כן היה וכן נשאר יבד יתר דבריו היו כנגדו רק מכוונת מתור, לקים אמרי פיו בלי תקרה ובקרה, להרים ידיהם לסמן אמירת הן על החלפת האב הזקן. שש עשרה שנה היה ראש הקדוב הפולני במיעצות הממלכה ובכל הינים האלה לא קם בתוך הצידים הפולנים שום איש פרמנמרי מצוין, כי יאבורסקי אשר את ידו כל חבריו שהחזיקם רק כבנים מקשיבים, (לכרם לבר בלשון "אתה") ולא נתן איש מהם לקבל איזו צורה בפני עצמה ולהתחנך לחשוב מחשבה בלתי תלויה בדעת אחרים. פרו המלת האימה הותרה הוא, שנשארה גריציא אחורנית ככל ארצות אוסטריא והיא באחת מדינות המזרח ה"חצי אויא" יקראו לה. כל כשרון היה אסיר בגדישטים יכל פח לא יצא אל הפעל. הכל נשאר בגדיציא כמו שהיה לפניו ושום דבר לא התפתח, כי לא נתן יאבורסקי לשום אדם בגליציא להרים ידו והגלו ולהנהיג מחשבה חדשה. מה שהצאר פועל ברוסיה לרוסים, זאת פעל יאבורסקי בגליציא: עכוב ההתפתחות ואסור הכעת דעה הפשוה בפוליטיקה. בעת הראשונה ירגישו הפולנים את האברה כהפסד גדול, כי כח הנהגה ביאבורסקי לא ימצאו מהרה, כי לא נתן יאבורסקי לגדל כשרונות פוליטיים. אבל כאשר יתחילו לנהל את עסקיהם בעצמם יתפתחו מהרה כחות רבים תחת הכח האחד. ואולי הצא גליציא עתה מתהום הכערות והפראות וייטב לכל יושבי הארץ, יאבורסקי היה גם מניסטר אוסטריא, ופעמים רבות היה ראש הדלגציות האוסטריות בפרלמנט הכללי לאוסטריא ואונגריא. גם היהודים הרגישו פעמים רבות את ידו החזקה ואת אימתו ההרבה, בגלל לא יכלו גם צירי היהודים להרים קולם בשום פעם כעד עמנו וצרכינו. מעשה יאבורסקי האחרון הוא הסכמתו להצעת צורר היהודים סטאיאלובסקי ביעד המדינה בלבוב, שלא למנות שום שופט או פקיד יהודי ממלא מקומו יהיה כפי ההשערה משנתו הגרנף דויעדושיצקי.

הוא איש ליברלי והנהגתו תהיה לכרבה לגליציא המלחמה. כמאנדשוריא דממה הסחנית עיפים ויגעים. המלחמות האחרונות אצל יאויאן, מוקרן ויאנטאי, שהאכידו חלק מסוים מאנשי המלחמה ותעשינה חרבן נורא כמחנה מזה ימזה ורא הביאו הכרעה גמורה לא לצד היפנים ורא לצד הרוסים, הראו את כחות הצבא אין חפץ ואף לא יכרת לדירחם גם להבא באופן כזה, להמית רכבות בני אדם לריק.

מכיתו עשרים צעד ומלכושיו כמו מכולים כלם כמים. אבל זאת לא יעצור את פייביש בלכהו והנהו צועד ישר אל מקום השוק, ומקום השוק הוא כמעט ריק כלו ורק פה ושם עומדות עגלות אחדות. פייביש משליך מבט אחד על פני כל השוק ונכחיתו נראה מתקומה. בכל יום החמישי בשעה הזאת כבר השוק מלא עגלות ואכרים, עד כי בקושו יכלים לעבוד בינותם ואם היום עוד לא התאסף היריד, ברור הוא, כי אין לו עוד על מה לחכות ויכול הוא לשוב לביתו בודאי לא יפסיד מאומה אם ישיב לביתו אבד פייביש לא יעשה כזאת יודע הוא איך תקבל היא את פניו. מודד הוא ברגליו את מקום השוק לארכו ולרחבו. בא בדברים עם שנים או שלשה אכרים, אף שיידע הוא ומכיר שאין לעשות עמהם שום עסק, אבל משום "מה יפסיד" מתחיל הוא להיות נושא ונותן עמהם עד שכתנתו שעל כשרו נעשה רטובה מן הגשם. ודוא בורח אל תחת אחד הגגות, להסתר מפני הגשם.

פייביש מביט על פני כל הרחוב, כי אין דבר אשר יעצור את מבהו. שם כנגדו אצל הבאר רצה אכרה אחת עמופה בשק והרנגלת כידה, "אשה, שמעי נא, באו הנה!" הוא קורא אליה, "מה את רוצה בעד האפרוח הזה?" הוא שואל אותה בקרבתה אליו ובקחתו את התרנגלת בידו. היא אומרת את המחד שהיא רוצה והוא נכון לתת את השליש. האברה עומדת על

ומכית החוצה, אין גם עגלה אחת עוברת ולצערו הוא מכיר, כי היום לא יתאסף היריד כלל. "כי מי הוא המשוגע, אשר יסע ביום גשם כזה? והוא יודע, כי להנם תהיה היום יציאתו השוקה. אבל למרות זאת הוא מחליט בדעתו לצאת. אולי יעזור לו השי"ת." הירד "הקצר? ועכ"פ אם לא ירויח גם לא יפסיד. הישיבה בבית בודאי לא תביא לו שום תועלה.

"במדומה לו שמוספק אתה, אם יתאסף היום היריד והנך מפפק, אם לצאת השוקה או לא", אמר אליו אשתו בקול המישמע הרעמות ומשמע עצה טובה, "צא החוצה וראה, מפני מה אתה ירא? הגשם לא ירקעך". סכורה את שאני מפפק בדבר אם לצאת או לא", משיב פייביש וכדבריו נראה כמין הצטרקות על אחרו היום לצאת, "בודאי אצא, אלא מה אעשה? אבד הכל שלא שלחתי את נעלי להסגדלר, צדיכות הן מספרות הדשים".

"אכל מדוע לא אמרת לי אתמל? הלא אז הייתי נושא אותם לפרץ הסגדלר לתקנו", משיבה לו אשתו, "היום כבר אי אפשר עד אשר אצא ועד אשר אחזור, יעבור כל היום עתה מוכרה אתה לצאת עם הנעלים כמו שהם. יריד בודאי יהיה, אם לא נדול, אבל יריד יהיה. יעוואנקא לא ישאר ביום החמישי בביתה.

פייביש יוצא השוקה ועוד לא הספיק להתרחק

לסוחר וקונה ומוכר ונושא ונותן ומתווך בין הסוחרים ומוציא מן כל ענין וענין הבא לידו תועלת. הוא רואה שני בני אדם עומדים זה אצל זה ועל גבם צמד בקר. תיכף הוא מכיר, כי אחד הוא הקינה והשני המוכר ומיד נעשה לסרסור ביניהם ומשתכר. אכר עומד אצל עגלה ועליה שק מלא, מבין הוא כי ברעת האכר למכור את שקו. מיד הוא קופץ וממשש את השק, פותחו, בודק ובוחר את התכואה ומוציא בה מגרעות ונושא ונותן עם האכר עד השתוותם והוא מצוה לאכר לשאת את השק לאסם "שלו" יש משלם לו בעל האסם כפי השער והוא לאכר כפי שהשתוו ונמצא משתכר. שם עומדת "גויה" אחת וזוג תרנגולים בידה. הוא לוקחם ושוקלם בידו, מתחיל להפיה אל בינות לנוצותם, והנה אחת ה"פריצות" באה והוא מכיר בה, כי הזוג מוצא חן בעיניה, ממהר לשלם לה "גויה" ומרויח מיד "הפריצה". שם עומדת אכרה שניה וסל מלא ביצים בידה. עומד הוא על המקח ומשתוה על המחיר, אומר אל האכרה, שתלך עמו ל"הנורו" ושם ישלם לה ומשתכר אצל סוחר הביצים. בכה הוא רץ יעוסק במשא ומתן עד כלות היריד ואז הוא שב לביתו ונותן את כל הרווח ליענמיל אשתו והיא מורחה ומזמנת צרכי שבת יעשה, "בעלת בית" כראוי.

והיום עומד פייביש חייצים אצל הלון ביתו

נצחון הרוסים האחרון, שהריעו עליו כל כך, לא היה רק לכירה נבעת פוטילוב ובלי תותח אחדים, שלקחו היפנים בתחלה מיר הרוסים. במלחמת החגרה הוכו הרוסים אחר באברן כמה רבבות איש. במפלות רכות ועצמות כל כך הסכינו הרוסים להסתפק במועט ובפני עצמם הם מתפארים בנצחונם הדל ובגבורת אנשי הצבא, וגם קיסר רוסיא הראה את הסתפקותו ויכבד את שר הצבא קורופסקין בתאר „המצביא הראשי על חיל מאנשוריא“, שאמנם בפעל הוא המצביא הראשי מאז בא למלחמה. הסתפקות בגבורה מצערה ודלה הראה גם צי רוסיא, שיצא מן הים הבלטי ללכת למלחמה. כאשר עברו הספינות את הים הצפוני והגיענה בליל 25 לחי עד קצה העלת לאמאנש, אשר בין צרפת ובין אנגליא, פגעו כחבל אניות דיגים אנגלים מן העיר הול וכלי כל סכה ירו מאניות המלחמה על אניות הדיגים, רכ-חובל אחד ומלח אחר נפלו חללים וראשיהם נקרעו מעליהם, אחרים אבדו יד או דגל ואניות אחרות התקלקלו. אחרי הנצחון הזה נגד דיגים שלווים ושקטים ברחו אניות המלחמה ותעלכנה באפלה. על הקריאות לעזרה ועל הסמנים הקבועים כדיגים לא ענו ספינות המלחמה. ריעש גדול קם באנגליא. הכל דורשים משפט ונקמה, העתונים האנגלים מביעים כעס ורגז ושופכים חמה עזה על רוסיא, וממשלת אנגליא פנתה אל ממשלת רוסיא לדרוש באור הדבר והשלומי נזק ועגש הרשעים. ממשלת רוסיא לא חשה לענות ואחד שני ימים נענה קיסר רוסיא בעצמו וביע צערו על המאורע וחמלתו על הנזקים והאנגלים אינם שבעי רצין כיה, המה דורשים משפט קשה וכפרת עין ע"י הכנעת רוסיא. כבוא ציר רוסיא מחוץ לארץ, לנדונה המתין לו המון עם רב לפני מסלת הכרזל ויריבו עליו קול חרפות וגדופים ובעמל רב הצילוהו השופרים מיד ההמון הזועף. שרי רוסיא מצטרקים, כי הזר הזהירו את מצביאי ספינות רוסיא, כי יפנים אורכים להן בדרך הים, להאבדן, ע"כ אפשר, כי מעו אנשי הספינות מתוך פחד ויחשדו בדיגים האנגלים, כי שכורים הם מאת היפנים. ואמנם לפחד חיל הספינות יש יסור, כי יש אורכים לספינות רוסיא להשחיתם. אבל האורכים אינם כחוז, כי אם בפנים — כהוך הספינות עצמן, ידוע, כי חצי שנה ויותר עמדו ספינות רוסיא בנמל הים הבלטי ולא יכלו לצאת הימה, כי מדי התרחקן מן החוף נגלו נזקים בספינות, שנעשו בדרך פלא, כמו ע"י מלאכי חבלה רואים ואינם נראים ולא מצאו מנהלי הצי אפשרות לצאת ער כה. וגם עתה אחרי ההגרה בספינות הדיגים קרה אסון חדש לספינה רוסית גדולה, שהולכה צידה לאניות המלחמה. סמוך לחוף אנגליא נעשה חור

בספינה מתחת למים ותטבע במצולות. אנשי הספינה נצולו. מי עשה את החור פתאם לא נודע, כמו שלא נודע, מי נלחם חצי שנה בצי רוסיא בנמל קרונשטאדט בתור המבצר החזק סמוך לעיר הממלכה. באויב נסתר כזה קשה לרוסיא להלחם מאשר ביפנים נגלים, ע"כ בחרתם ובפחדם התדירים דמו כי אניות הדיגים האנגלים הן אניות מרגלים. אם ישנו מקרים כאלה לא הניענה ספינות הים הבלטי לימי אויא כלל, כי הממלכות האדירות לא תתנה להתעלל בהן ולהשביית שלומם, יען גדילי רוסיא צמאים לדם — ולכבוד גבורים.

על המצפה.

שני החוק על אדות מועצות בהים בגליציא.

כבר הוריע „המצפה“, כי הצירים היהודים בבית ועד המדינה הגליצי הכניסו הצעה, כי גם ליהודים יהיה בא-כחם במועצת החנוך. ההצעה נתמכה מאת צירים נוצרים חשוכים, כמו הפרופסור בובזינסקי (משנה היושב בראש במועצת החנוך), הפרופסור לעא (ראש האזרחים בקראקא), פרופסור יאבורסקי ועוד אחרים ואין ספק, כי השיג ההצעה רוב דעות בועד ותהיה לחוק ותחדל העולה, שנעשתה ליהודים כגליציה זה ימים רבים, בעוד שביתר ארצות אוסטריא, שבהן יושבים יהודים, כמו אוסטריה התחתונה, ביהם, מורביא, שלזיא ובוקובינא, יש ליהודים באי-כחם בבית מועצות החנוך. — בשעת הכשר הזאת ראוי לדעת את ערך מועצות החנוך למדינה כגדול כני הנעורים ואת ערך בא-כח כהונו ליהודים. שדה פעולתה של מועצת החנוך בגליציא גדול מאד. החוק מיום 25 ביולי 1867 בסמן 2 גזר, כי מועצת המדינה לחנוך הוא בית הפקורות הגבוה להנהיג את כתי הספר לעם וכה"ם הבינונים ולהשגיח עליהם. היא מכלכלה את כל בוני החנוך והלמוד במדינה, היא מציעה איוו מנהלים ומורים להקים בבה"ם, הכינונים וממנה בעצמם מנהלים ומורים בבה"ם לעם, מועידה את ספרי הלמוד לכה"ם, מפיסמה דין וחשבון כעניני החנוך הצבורי במדינה וכו'. בראש היועצים יושב נציב המדינה. מן הרשימה הקצרה הזאת רואים אנו כבר מה גדול ערך מועצת המדינה ימה רב כחה והשפעתה. כל עניני הלמוד וחנוך העם, כל החיים הרוחניים של כל יושבי המדינה מסורים בידה, לעשות בהם כהפצה ולהטותה לפי ראות עיני האנשים הנוטלים חלק בה. כזה נבין מה רב העול, שנעשה עד כה ליהודים, כאשר מנעו מהם את

הזכות, להושיב בא-כחם במועצת החנוך. לפי דעת הממשלה אמנם אין היהודים לאם, כי אם כחה דתית ואין לעם ישראל ענינים מיוחדים, שאינם נכללים בעניני המדינה בכלל. אבל גם בתור כחה דתית הרשות להם להושיב בא-כחם במועצת החנוך, כמו שיש לכנסיה הנוצרית שני כהנים בתוכה. איככה יכלה מועצת החנוך לדון על אדות חנוך היהודים ועל אדות למוד דת ישראל, אם אין בקרבה אף בא-כח אחר מכל היהודים הרבים היושבים בארץ הזאת, בא-כח היודע את צרכי הלמוד והחנוך אצל היהודים והיכול לחוות דעתו בתוכה בשם כל אחיו. אלו היה לנו בא-כח נאמן במועצת המדינה, היודע את היהודים ואת היהדות ואת צרכיהם, אולי לא היה מצב החנוך והלמוד אצלנו מעציב כל כך כיום הזה. עתה ימנה החסרון, יכופר העול הגדול שנעשה לנו. בתת הממשלה גם ליהודים בא-כח במועצת החנוך הצמח תועלת מזה לא רק ליהודים, כי אם לכל הארץ. נקוה, כי יביאו הצירים היהודים את פעולתם לידי גמר וכי הצעה תצא אל הפעל בקרוכ. בנוגע לשאלה את מי נשלח ומי ילך לפנינו, להיות בא-כחנו במועצת החנוך לגליציא, אדמה כי טוב וישר הוא, להועיד את נשיאי שתי הקהלות הגדולות לכוב וקראקא, כי יהיו באי-כחנו חליפות, זה לשלש שנים וזה לשלש שנים (*), אך, איך שתפתר השאלה, ככל אופן טוב, כי הושכה לנו זכותנו, שנמנעה ממנו זה זמן רב. ד"ר ר"ל.

מן ועד המדינה בבוקבינא.

חבר ועד המדינה היהודי הלאמי הדר. שטרובער נבחר מרוב הכרוי לחבר מנהלי המדינה (לאנרעם-אוסשום). היהודי הזה הוא הראשון בכל ממלכת אוסטריא, אשר זכה למרונה גדולה וכבוד גדול כזה. — העובדה כשהוא לעצמה אינה אולי גדולה כל כך, כי הוא לא יוכל לשנות הכל לטובה ישראל, אבל על זאת ישמח לבכנו, על כי השיג את הכבוד הזה לא בתור יהודי אשכנזי, פולני וכדומה, כי אם דוקא בתור יהודי לאמי, יהודי, הנאמן בכל לבבו לעמו ולדתו, יהודי, אשר לא יבוש בכל עת ובכל מקום להתפאר, שיהודי הוא והזכות לו לדבר בשביל עמו המדוכא את אויביו כשער ואינו נזקק ללחום תמיד רק כגלל אינטרסים זרים, כי עליו ללחום בער אינטרסי עמו. — הדר. שטרובער בקש לו מושב בקרב מנהלי המדינה בעד עמו, לדבר שם דבר בעד מאה ועשרים אלף נפשות בני ישראל, הדרים בארצנו וחברו ועד המדינה כהנו את דכרוי ויראו כי ישרים וצדיקים הם ויהנו לו, מה שכקש. הדר. שטרובער הוא הראשון, אשר הראה לעיני כל, שאינטרסי עמו קורמים לאיני-מרסי אחרים, כי אם אין אנהנו לנו, מי לנו. והנסיון תורה לנו אמתת דכרוי, מי יתן וישימו יהודינו הגדולים בכל מקום שהם זאת ללכנס, וילכו גם המה כדרך הזה, כי אז טוב היה לנו. ויהודי ארצנו יודעים להוקיר את האיש המצוין הזה המנהיג אותם מנצחון לנצחון. הוא האיש היותר פופולרי בכל הארץ, על כן נשמע פה כ„שטרובער-היטע“, „שטרובער-קראגען“ ועוד. ד' יאריך ימיו, שיעשה עוד גדולות לטובה כלל ישראל ויעל!

מהעולם הציוני

מתנועת המזרחי. בקראי כ-המצפה את הידיעה מעיר טורקא. כי הרכי מעליו אסר על הסרים למשמעתו

סופרנו הנכבד בוראי החכון לטובה, אך יסלח נא, כי לא נוכל להסכים לו בהצעתו זו. כלנו יודעים כי לא תמיד יעמדו בראשי קהלותינו אנשים היודעים באמת צרכי עמם ואת האחריות המוטלת עליהם הנכונים לעמל במועצות המדינה בכל יכלתם ומאמצי כחם, למלא רדישות היהדות בעניני החנוך. ולכן אין מנוי נשיאי הקהלות לבאי-כחנו ערובר נאמנה, כי יהיה לצרכי היהדות מליץ ישר ורורש משפט. לו יוכלנו לשלוח בתור בא כחנו את אחד הרבנים, המכשר עיף יריעותיו

„מהיריד של היום“ משיכ לו יצרו השני „בוראי לא. הן המים לא יביאו לך כשטפם איוו קשימות לתוך נעליך וגם עם הגשם לא יפלו“. אבל לשוב הכיתה לא יוכל. יודע הוא היטב איך תקבל היא את פניו כחזרו בידים ריקות. היא לא תאמין, כי אי אפשר היה היום להשתכר, רק תתלה את האשם ב„בלטנרתי“, וכמר נפש עוד תורה מלח על פצעיו. פתאם עף רעיון כמחו „לזה עלי ואני פורע“ והוא מחליט כדעתו ללכת עתה אל הקכויו ולשכת שם עד ערב ואז יבא ר' גר וילכמן להפלה ויבקש ממנו לחלוה לו שני שקלים לצרך השכת ור' גר בוראי לא ישוב פניו ריקם, הן שניהם על כה חסדית אחת הם נמנים ויחדו הם מרקדים בעגון בכל לילי שבתות. וילך פייביש חייצים אל הקלויו וישכ שם עד לפנות ערב. ויבאו בעלי הבתים להפלה ויבוא גם ר' גר בתוכם. ויהי אחר תפלת המערב ויקם פייביש חייצים ויעמוד לפני ר' גר ויציע לפניו את בקשתו. „לא טוב היותך שנורר, פייביש! מדוע לא הלכת היום על היריד?“ היה המענה.

עניאל לביש קארנכלים.

דעתה כידעה כי תרנגולתה היא היום כמעט אחת על השוק. פייביש אינו יכול להשתוות עמה על דבר המחיר והוא שולח אותה אל „חשד“ והיא אין בדעתה ללכת ונשארת עומדת אצרי תחת הגג, להסתר מפני הגשם.

כשעתים עברו לפייביש בעמדו תחת הגג, יכמו לצאת ידי חובתי הוא מנסה עיד הפעם את מזלו ויוצא על פני השוק והשוק רומה כלו לאנם מים. והמים חודרים לתוך נעריו מתחת. והגשמים יורדים עליו ממעל, כמו עשו המים העליונים והתחתונים קנוניא כיניהם לבלעו. והוא נראה כעני עצמו כמשוגע בסחבו את עצמו בתוך המכול הזה ללא שום תועלת. „וכי הסתתרה בינתך?“ הוא אומר לעצמו „כי הרוץ כל היום על פני חוץ ביום סגריר כזה למרות הוכחך, כי לשוא כל עמלך? ולא עוד אלא כי תוכל להרוויח לך התקררות.“ — „וצרכי שבת מאין ימצאו?“ מוסף הוא לחשוב בגדרו את רגלוו התחוכים כנעלים, אשר נעשו ככדים פי שנים על ידי מי מדמנה שכלעו. פייביש לא יכול להסכים עם המחשבה לעשות את שבתו חול. הן ימי שבתות השנה המה לו כנקודות מזהירות בודדות בעולמו החשוך. כתחנות של מנוחה על דרך חייו, המלאה הלאות ומכשולים, רק ימי השכת נחשבו לו כימי חייו, וקשה לו לותר גם על שבת אחת, לבלתי התענג עליה. „וצרכי שכת מאין ימצאו?!“

להתפלל ביחד עם ציונים, דמיתי אמנם, כי שמועה פורחת באויר היתה. אפס כעת נודע לי, כי באחד ממוצעי האחרונים צעק הרבי לפני קהל שומעיו, כי מוטב שלא להתפלל ולא להניח תפילין כלל מלהתפלל עם הציונים ביחד. אבל ראו זה פלא, כי באותו היום התארה בבבל ציוני מזרחי אחד, שהיה גם באספת המזרחי בפרסבורג והרבי, אשר נהירין ליה שבילי דשימיא כשבילי דנהרעא, נכשל בו רל, כי התפלל עמו ביהר גם דבר עמו פעמים אחדות וקרב אותו...

וככל אשר יוסיפו מתננדי הציונות להצר צעדי המזרחי, כן הוא מוסיף אמן וחיל. בארצות אמריקא באו בכרית המזרחי אגודת הרבנים וחרדים משם. ביום א' דהוה"ם העבר היתה אספת עם גדולה בבנה"ג קאלוואריע. לברר וללבן את שמת ומטרת המזרחי ראשי המדברים ה' הרב הנאון הנודע ר' יעקב דוד יריב"ו דנקרא בשם "הנאון מסיוצק". הנואם הראה לדעת את גדל נחיצת המזרחי לעמנו, כנחיצת הנשמה להגוף, ובי רק המזרחי יוכל לקשר את הדור הצעיר אל גוף האומה הישראלית ובי רק נר המזרחי נכחו, להאיר את החשך, אשר כסה לדאבונו את שמי היהדות, ובי רק לאור המזרחי נובל לראות איזה דרך ישכון אור התורה והאמונה. והנואם הראה לדעת, כי אחרים מרבני אירופה התמימים מתננדי המזרחי המה מתננדים רק משאת אי-ידיעתם את מצב עמנו בכל מקומות פזוריו ולא נסעו אל המקומות אשר אחינו יגלו שמה. לדרוש בשלומם ולהתבונן על מצבם, החמרי והרוחני. ואשר על כן לא ידעו, כי הדור הצעיר צפוי אלי כליון חרוץ ח"ו ונכונים המה להבלע בין אחרים ואין מזור ותרופה אחת למו, כי אם ע"י הציונות בשטת המזרחי. אחריו עלה הבמתה הרב הנאון ר' יעקב נוסטמאן האב"ד בקהלת דזשורסי-סימי, אשר היה ציר המזרחים האמריקנים באספת פרסבורג ויתאר לפני הנאספים את הרושם, שעשתה עליו האספה הפרסבורגית וגם קרא את החלשות שנתקבלו שמה. בין הנאספים היה גם הנאון ד"ר הלל קליין, מי שהיה האב"ד בעיר ליבאו בקורלאנד. העומד בראש המזרחים האמריקנים. דברי הנואמים עשו רושם גדול על השומעים וחרדים לעשרות מקהל החרדים נוספו על המזרחי.

ביום ג' שבעו זה התאספו חברי ועד לשכת מרבני המזרחי בפרנקפורט, להועץ על דבר עבודת המזרחי. מזרחי-מערבי.

החרמת הציונים. בקבלת התלמידים בשיבת פרסבורג לזמן החרף נשאל התלמיד הראשון, שבא להכתבו, אם הוא ציוני ובאמרו "כן" מאנו ראשי הישיבה לקבלו, כי אין חסן בציונים. ורדפי הציונים שבחו בפי הנראה, כי אחת מראשי הסבות שהתקימו ישראל עד כה היא הרדיפות שרדפום, כי הלא בארצות שחדלו בהן לדרוף את היהודים התבללו בגוים. ידעו נא ורדפי הציונים, כי כזה אך עוזרים הם להרחבת הציונות ולקיומה.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. הישיבה" שנוסדה זה מקרוב בעירנו עומדת תחת השפעת שני מורים רבנים ספורסמים, הרב הנאון החרף מו"ה שמואל פיהרער, אשר תודות לכשרונותיו הנעלות, חריפותו העצומה, וחכמתו היתרה, ינהל את התלמידים בהשכל, ויריבם על דרך הסלולה והישירה כשרה התלמוד, והשני הרב הגאון הבקי מו"ה טרדיץ הבהן מרעללער (דאזען), אשר תודות לבקיאותו הנפלאה, ירכשו להם התלמידים ידיעה רחבה בספרי גרוליו וגאוניו. וע"י קישבו לקח מאת הרב מהר"ש פיהרער בבקר משעה 6 עד שעה 9 שמונים תלמידים, בערב משעה 5 עד שעה 9 מאה תלמידים, טאת הרב מהר"מ מרעללער משעה 10 עד שעה 11 בצהרים חמשים תלמידים.

חרון "ישיבה" היה טורגש מאד, כי עפ"י הרוב נמרו אלו התלמידים ער עתה חק לסודם בבית-בעניני חול להיות לנו לפה, אז מה טוב היה. עתה כא נוכל לשלוח בא כחנו רק מתוך המורים המומחים. המערכת.

המררש. מובן טאליו, אשר סבלי הסתדרות בלי מנהל, ובלי מורה לא הבינו את הלמוד על בוריו, ולא מצאו בו-מעם, עד כי לאט לאט נפסקו מאתם אותן השאיפות הרמות, ואיתו העונג הרוחני, אשר היה להתלמידים לפנים, ויום יום ננרע מספר לומדי תורה, וסכנה היתה נשקפה אשר במשך העת יתרוקן ביהמ"ד סבלי לומד. זאת נהנו אל לבם טובי עירנו ואחרי עמל ויגיעה הרבה עלתה בידם לתקן את אשר ביבלתם למרות העול הגדול והמשא הכבד, אשר העמיסו עליהם, אם נצרף גם מצבם החומרי הרע של יושבי עירנו, לכלכל שתי משפחות רבנים מורים, אולם כפי ערך הפעולה כן גדול המפעל. הישיבה היא עתה המרכז הרוחני של התלמידים, שמה ימצאו מקומם כבוד חברים אגודים נתונים לשאיפה שוה ולמטרה אחת. השפעת המורים וקנאת סופרים, יפעלו הרבה על לב התלמידים, להפיח בהם חפץ ורצון ללמוד התורה. נקוה לדאות פרי טוב סהמוסד הנשגב הזה. התלמודי.

רישא. (ירא הקהל וישפוט). בשנה שעברה נפטר הרב"ג ר' יהושע וואלערשטיין ראב"ד בעירנו. בעהמ"ס "כרם ושרה יהושע". חוק עולם הוא, כי צרה לא הביא בודרה במועדה, כי אם שלוכה זרוע עם צרות אחרות. גם לצרה זו, הערר הרב, נלווה צרה אחרת. בשנת א"ש אחד נפסלה בחירת ראשי הקהלה ומטעם הרשות הושמו עלינו כנהלים (Zarząd) רובם נאורים, נעורים וכל רגשי דת ומדינה צרכי הקהלה היהודית. על ה"זאראנד" הזה המיל שר המחזי את החובה, לסהר בחירת ראשי הקהלה ולנהל את הבחירה. אולם ה"זאראנד" לא שעה לפקידת הרשות ויקח לו ענינים לענות בהם, אשר יענו את נפשות בני ישראל הנאמנים. בית המרחץ בעירנו נוטה לנפול, כמעט סכנה לבוא בו והם עזבוהו במצבו בתי מתוקן; בית הכנסת צריך תקון ועזרת הנשים סנורה מרשות; בית הנוהגים לא עלה על לבם, אף כי נמצא בידם סך ששת אלפים ר"כ מומנים, שאספו ויאצרו ראשי קהלתנו על בנין בית חולים.

באקור כל הדברים הנחוצים לעדת ישראל שבחו. -- פתאום עלה על לבם לעשות הקונים בהחבורה הקדושה, אבל ראשי החבורה לא נהנום לבצע וממם. כבו בן פרסמו בסכר"ע קאנקורו על רב אב"ד ויבואו על המכחן ד"ר אחד וד' רבנים. מובן מעצמו, כי כל חמשת הבאים השאירו אחריהם הד קול העם ברעו, מפלגה אחת הן ומפלגה השנית לא, הקולות הן ולאן השתמשו בערבוביא, לא עלה על דעת יחיד או רבים, לעשות צעד בחוק יד, לקחת אחר כבוד זה או זה, כי אם סמכו על בחירה, כחוק עולם הכללי והישראלי, (אחרי רבים להטות" יקוב את הר הדעות השונות. פתאום נשמע בעיר אחרי רדשה הרב החמישי, הוא הרב אב"ד קראהאמין, כי אנשי ה"זאראנד" נמנו וגטרו בסודם, לתת לו תודה ותהלה ככתב. בעד דרשותיו. השמועה הזאת הכעיסה ותרנו את לבוה רבים מאנשי קהלתנו, כי מצאו פחיתת הכבוד לשאר הרבנים הנאונים, אשר קדמו להנאין ל. כדרשותיהם, אם נתנו תהלה והודיה רק לו לבד. -- בעבור שני ירחים כרסמה בשמע הקול, כי הזאראנד החליט בשש דעות (מספר כל המנהלים תשעה) לבוא בבקשה לפני שר המחוז, להושיב את הרב ל. על כם הרבנות לפי שעה על ג' שנים. אז חרד אף אנשי עירנו וחשוביה ויערכו טחאה נגד בקשתם לפני שר המחוז. על הטחאה, וכן גם אל הזאראנד על בקשתם, באו תשובות בלתי מספיקות. טיד ערכו מתננדי הזאראנד רעקורם אל נציבות המדינה. והזאראנד, אף שלא קבל תשובה על בקשתו ברבר בניו הרב לא הן ולא לאי, עשה צעד חמם ובמושב ששה טהם (כי הם תשעה) בתבו פרטי-בל, כי הרב ל. נתקבל לרב ואב"ד לע"ע על ג' שנים. ורבים מאנשי קהלתנו מלאו כעם וחומה על הצער הזה. ויתאספו יחד אינו מאות אנשים ויכתבו ויחתמו כתב, ללחום נגד צער החמם הזה בכח רשות המדינה בכל האמצעים שאינם מתננדים לחקי המלכות. לא נגד הרב ל. הנבחר מהם ערובים פני המלחמה, כי אם נגד אנשי הזאראנד, אשר חמסו בזרוע עזו מכל אנשי קהלתנו את זכות הבחירה. מפורש הוא בהקול קורא, שהוציאה האספה, כי החלמת ההתנגרות היא לא נגד הרב ל. כי אם נגד כל רב שיבוא הנה בכח הזאראנד, אם גם יהיה נבוא נאמן כשמואל הרמתי, כי מני אז אשר הרבנות נתיסדה בישראל, זה קרוב לאלף שנים, מוזן ר' שמואל הנגיד בספרד, עוד לא נהיה כדבר הזה, כי ששה אנשים, גם אם יהיו צדיקים עשירים ויחסנים, יסנו אב"ד בקהלה בעל כרחה. ועתה נבלה נעשתה בישראל, ששה אנשים, אשר חמשה מהם כל בשר יאכלו ולא יכניסו לקופת הקהל מבשר כשר אף פ"א, ויהנו לקבל רב ואב"ד לאלפי יהודים כשרים, אשר כל הכנסת הקהלה מכיסם היא,

שערוריה כזאת עוד לא נעשתה בגלות החל הזה, ובעזרה"ת לא תקום. -- הננו מוכנים לקבל את כל רב לאב"ד בכבוד בראוי, אם יבחרו בו רוב בעה"ב גם ברוב בלתי מנבר, אבל לא שום רב הנבחר מטעם הזאראנד. ועוד הפעם הננו מטעימים בזה כי חלילה לנו לבוון את חצי מלחמתנו נגד הרב ל. בפרטות, אין לנו נגדו כלום ובכבוד יקר בעינינו. אדרבה יתפאר הזאראנד, כי יש להם חתיכות הרבה, שישרה בעיני רוב אנשי עירנו קבלת הרב לפי שעה, ויכחו נא זאת ע"י בחירה ואז נכופ ראש נגד הרוב ונכבד את הרב הנבחר בכבוד רב אב"ד בראוי לו. -- עתה ירא קהל ישראל וישפוט. ירא קהל הרבנים וישפוט. אם לא נצדק, אשר לא נתן רב אב"ד לבוא בשערנו על פי ששה אנשים. נקוה כי הרב הנ"ל ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ויענה אותנו: "כדבריהם כן הוא" ולא יכנס במחלוקת. *

שמעון קאנער
בשם מאות אנשים מקהלתנו.

ווין. במלאת ששים שנה לחיי ראש העיר "הדר" קארל לואיגר" נועצו הסרים למשמעתו לבכרהו באורים (פאקעלצוג) ביום א' כ"ג לח' ברב עם בהדר ופאר, אולם סר מעמו ככל בששים, כי באחת האספות הכעיס המרורים את הפועלים אנשי-רובו, בקראו שמש "פוחים" (לומפען), ויאמרו להפריע משוש יובלו, לדלק אחרי המדליקים ולהשביט המנוחה בתהלוכה כסך; לכן מפני דרבי שלום, נאסרו בחג המאורות בפומבי ולא השיאו משואות לתשואות-חן. היום עבר בשלום ולא קרה אסון, דגלים התנוססו, ומאורות לא התנוצצו, הכתות התרוצצו וחלונות לא התפוצצו! בכום שחחת בעל החג נמסכו נשפי מרורות ויש ירעל, יען התמלמו מפיו מלין נגד ה"סאציים" ויתנם לבני-בלעל. הוא הלבין פני האדומים על בלי-מה, וישיבו גמולו בראשו וישימוהו לחרפה ובלמה. כמאת אלף פועלים נאספו מכל המחוזות ויעברו בסדרים טול בית-מועצות העיר, אשר ישב שם הדר" לואיגר, לקבל ברבת מו"מ, וישירו ויקראו: לך רד! בשריקות ויריקות בוז והקול נשמע עד למרחוק. השמרים הרבים, ומאחוריהם אנשי צבא הרכב, נצבו לחסום הרחובות, אבר לא הניאו את העוברים ולא עצרום במהלכם, כ"א עמדו בדרך, לבל יסנו פרעות ושערוריה ולמנוע מבוא בדמים. חכים שואלים: ראש-העיר שפקח הוא מה ראה בשמות זו לתת יד להסית בו להרגיו? ואולם התשובה פשימה: ראה שלשלת גדולה! הנה הוא נושא שרשרת זהב על חוהו בתור האדם המעלה מושל בהבירה ונאותו היא היתה בעובריו. ברחוב לינמטנפעלס פגעו בהפועלים מחנה נוצרים-סוציאליים יינפפו מקליהם ויאמרו: הכו את היהודים! וע"י הפוליציא נפוצו והסנוחה שבה למקומה.

האפיפיור שלח ללואיגר את ברכתו ליום חנו. בעלי חברת הסחרים בעירנו, רובם יהודים ובראשם ה' פאללאק, החליטו באספתם, לבלתי שלוח לבעל היוכל ברבת מו"מ ובשחתה לא יתערכו. ט.

ירושלים. בימים האלה התאספו חברי היעדה של הסתגרים ובראשם כבוד השר הגדול רשיד ביי אפנדי פחת ירושלים והסביבות, להתייעץ בדבר אסור כניסת היהודים לארץ ישראל להשתקע בה ובדבר החזרת היהודים החדשים, אשר עבר עליהם הזמן של שדשה חרישים למן עת ביאם הנה. נשלחה פקידה חזקה אל פקידו הממשלה כיפן, שישגחו מאד על החקים הקיימים כדבר היהודים הנכרים הבאים אל ארצנו, שלא להניח להם לעלות בלי תעורות מסע כדין ולהחזיר להספינה כל מי שאין לו התעודות הנצרכות, ויען כי חוששים כי יבואו מדרך היבשה לארץ כתבו לוואלי בירת, שיתן גם הוא פקודה להפקידים, שישגחו היטב על הדבר. מנדל קרמר.

אחרי שאנשים נכבדים וחשובים מרישא בקשוננו להרפים את המכתב הזה והם מבטיחים בזה בפירוש, שאין להם נגד הרהיגרינו קעוון כלום ורק נגד אופן התמנותו, בכח ששה אנשים מהעומדים בראש ההנהגה בלי בחירה חפשיה. הם מוחים, הכרחנו להרפסו, אף שבוראי אני רוצים, שרבנים כהנאון ר"ע לעווין, הנודע כאחד מגדולי התורה, ירא שמים (כפרעמישקא היה קנדיט של החסידים) וגם חכם בחכמת חוק וחובב הציונות, ישמשו בכרת הרבנות בקהלות החשובות. נגד מנוי רב מלמעלה, סדי רשות רוב אנשי הקהלה הצריכים למוסדי קהלה, יש למחות. זכות בחירת רב יש למסור בכל עיר לכל יהודי האיובכ בשר כשר ולא למיוחסים אחרים.

מרחוב ומרחוק

תפישת גנבים. ציר חשוב צדדה הפוליציה הוינית. אטא מאוסיג, שגנב שבע מאות אלף כתר אצל אחיו ויהרום את בית הפריקאות ס. מאוסיג ואחד מאחיו טרף נפשו באפון נתפש על איי קאנאריא. אשר לספרד בים האטלנטי. הוא היה על דרכו, להמלט לאמריקה ודרומית. — חבל גנבים ערומים נתפשו בוויין, אשר ארבה להם הפוליציה זה ששה שבועות. כיום 18 ספטמבר נגב אנטון יענער משרת הבאנק המרכזי של קפוט החסכון האשכנזי 285.000, כתר שנמסרו לו ויעדם. כל עמל הפוליציה בוויין ובכל ערי הממלכה ובחוץ לארץ עלה בתהו, והכל ידעו, כי יענער לא ברח, כי אם נחבא בוויין, ולא היתה שום עצה לנלותו ובמעט התיאשו ממנו. שתאם נגלד סודו כפיוע על ידי אחד מחבריו, אשר התפאר לפני מבירו שם, כי לו חלק גדול בכסף הגנבה הוינית וגם גלה לו מקום מחבא יענער. יענער נתפש ואז נודע, כי שבעה חברים לו, אשר עזרוהו בנגבתו ויצפינו את הכסף. יענער נמצא בבית פוטנראף אחד וגם כל חבריו נתפשו והכסף נמצא בידם, מלבד אלף כתר החסרים. הכל מתפלאים על ערמת הגנבים ועל נכליהם, שנכלו להוליך שולל את הפוליציה ולדסתיר סודם, ויהיו לשוחה בוויין.

פסק דין נכבד של ב"ד הגדול. בוויין יושבים יותר ממאת אלף משיכים, המה דרשו מאת מועצת בתי הספר בוויין, להקים להם בתי-ספר מיוחדים. ששפת הלמוד שם תהיה הלשון המשיכית. מועצות בתי הספר דחתה את הדרישד והמניסטרוים קים את הדחיה. כסף פנו המשיכים אל ביה"ד הגדול וגם הוא הצדיק עתה את הדין על המשיכים באמרו, כי באוסטריה התחתונה ובוויין אין מקום מושב קבוע למשיכים, כי סוזרים הם בין האשכנזים בכל מחוזות העיר, הכן אינם יכולים לדרוש להקים להם בתי ספר מיוחדים. פסק הדין הזה הוא מכה גדולה למשיכים, כי יותר ממאת אלף משיכים יושבי וויין צפויים עתה להתבולל באשכנזים ולאבוד בתיכם. הדבר נוגע גם לנו היהודים. כי גם לנו אין מקום מושב מיוחד מונבל ושלם, כי סוזרים אנחנו בכל חלקי המדינות והערים. על פי פסק הדין שנחרץ נגד המשיכים בוויין, אין איפא גם לנו הרשות לדרוש באוסטריא מאת הממשלה לכונן לנו בתי-ספר מיוחדים, אפילו אם יכירו כל היהודים את לאמיותם כהמשיכים. פסק-הדין הזה נכון הוא ע"פ שטת האוטונומיא של ארצות. אחרי שאוסטריא התחתונה מיוחדת לאשכנזים אין זכות הלאומות למשיכים וליהודים אשר בתוכה. אבל כבר ערערו רבים על השטה הזאת. בממלכה, הכוללות עמים רבים בולטים זה בזה, יש לקבוע אוטונומיא ללאמים. שעל פיה היתה הרשות גם לעם בתוך עם, לכונן לו ב"ס מיוחדים.

רחג הולדת ראש האזרחים בוויין. ככל שעת הכישר ירכו שונאינו הנוצרים-סוציאליים חלקות לממשלה להראות, כי רק המה עמודי הממלכה והממשלה מצדה לא תבזו את ידידות המפלגה הקליריקלית הזאת. הפצה היא במפלגה גדולה וחזקה כמות. עתה הראו אנשי המפלגה את הממשלה. את מי התרועעה ולמי האירה פניה. פעם אחת לא היה ביכלת הממשלה לעשות משאלות לואיגר ועבריו, מיד נהפכו לאויב לה וישמיעוהו דברים, אשר לא שמעה גם מפי קיצוני הרדיקלים והסוציאליסטים. על האסור, שאסיה הממשלה, לכבד את ראש האזרחים בחוצות קריה כבוד מכבים, למען לא ישפך דם. הקימו האנטיסמיטים שאון בועד המדינה. אשר כמותו לא נשמע זה כמד גם בבית ההוא המיוחד לסקנדלים. בספירות הרמות. כלומר בבית הקיסר—כן אמרו בגלוי — מקנאים בלואיגר על כבודו הגדול ועל אהבת העם אותו, על כן אסרו לכבדהו באורים, וכך האנטסמיטים נשבעו להנסם כממשלה. עתה באה על ממשלת אוסטריא קללת מגדל כלב רע בתוך ביתו. בכלי נשק הישן השתמשו עתה האנטיסמיטים, לשום את הממשלה לשפחת היהודים ולהונתה בדברים, כי כפקודת היהודים והסוציאליסטים אסרה את כבוד לואיגר בשוק. כעוד יהיה מתירה לסוציאליסטים לכבד

את יום הראשון במאי בחוצות קריה. — ביום ב' שבוע זה כבדו אזרחי וויין וכל מוסדותיה הצבורים את לואיגר כביר אליל. הפרינץ אלז'ים ליכטנשטיין דרש את דרשת החגיגה לפני האספה הרבה בהיכל התפארת בבית המועצות וכל גדולי הארץ. והעיר באו לברכו. בחברת הסוחרים הוינים החליטו פה אחד, לבלתי ברוך אותו. קין השני. קין אחי הכל, היה הרוצח הראשון. גם בוויין קרה, כי איש צעיר ושמו רודאלף קין (Kain) הרג נפש לעאפאלד בירקסעלנער אצל קריצענדארף וייליכהו המימה על יד הדאנאו, ואחרי כן טרף נפשו בכפו. קא-טארינא אשת הנרצח אהובת קין נחשדה שנתנה עצה על הרצח ונחרץ משפטם לשבת ששנה חדשים במאסר. ... מ

בענין הפרינציפיות כואיזא הקורבורגית בת מלך בלגיא כבר נועדו שני רופאי נפש מומחים, אשר הפרינציפיות בעצמה קראתם בשם. ועוד שלישי יקרא, אם יחלמו השנים בדעותיהם. המומחים נשבעו. וכבר החלו לברוק את הפרינציפיות ולחקור בתכונת רוחה. לדעת אם באמת משוגעת היא, כמו שדונה הרופאים והפריסורים, שנועדו לזה ע"י אישה.

שמה חדשה ברוסיא. המניסטרה החדש לעניני הפנים הנסיך מיסקי קרא דרוג-לכמה חכמים וסופרים, שהגלם פלעהווע לסיביר.

המהרסים ברוסיא. בניאליסטאק, עיר גדולה בליטא על גבול פרוסיא, נכנס איש אל בית פקודת הפוליציה ויזרק בומבה אל תוך החדר. הבומבה התפוצצה והזורה נהרג ושלישה פקידים ושני אנשים אחרים נמחצו פצעים קשים. בית הפוליציה עם הבתים הסמוכים נזקו. האנגלים בטיבט. נדודי האנגלים, השכים מטיבט להודו, סובלים תלאות הרבה כבדים מנשוא. בהרים, אשר עליהם לעבור ביניהם, שולט קור חזק ורוחות קשות וסערות שגג. מאה וארבעים איש, שעברו בניא ראכבא. פגעו כמעט-שלג כזה, אשר עור עיני ס"ט איש מהם ואנשים אחדים מתו מרוב עמל ותלאה.

*

התיאטר היהודי בקראקא. העומד תחת רנהגת האמן המפואר המשכיל העברי ה' משה שור מצוין במשחקים בעלי כשרון יבחיזיונות חדשים ומבנים והעם השומע שבע רצון מהם. אך מכשולים עצומים ימצאו בעירנו, אשר לא יתנו לתיאטר להתראות בראוי ע"פ כשרונות האנשים. במה נשתנתה עירנו מכל הערים בארץ ובחוץ לארץ, אשר רק פה ימצא כל תיאטר יהודי מכשולים גדולים כאלה? והמכשולים לא הונחו ממקום נבונה...

פיפעים-פאראמינסקי. הציר היהודי במועצות הממלכה, ראש לשכת המסחר בלוב, סיפעים-פאראמינסקי מת. כל גדולי הפולנים וכל שרי הממשלה הלכו אחרי מטתו הנציב גראף פאטאצקי, ראש הקלוב הפולני יאכורסקי, ראש ביה"ד הגדול בלוב. ראש האזרחים. כל ראשי הקהל, כל יועצי לשכת המסחר. פרוספור ראשי קאווסקי הספידוהו בשם הקלוב הפולני ומועצות העיר וכבית הקברות הרב ד"ר קארו.

יובל חכם וסופר. כימים האלה נכנס הרה"ח מרדכי ווייסמאן-חיות (מ"ח) לשנת ע"ה ותמלאנה לו הנשים שנה לעבודתו הספרותית (ספרו 'משל ומליצה' נרפס בשנת תרמ"ז). דרה"ח הישיש אינו נמנה בחוגי יובלים ולא יבקש כבוד, תהלה וברכה, כי אם לקנות מידו ספרו 'דברי חכמים וחידותם', המביא משלי התלמוד בדרך שירי, שני חלקים במחיר ארבעה כתרים (ולקוראי 'המצפה' הנחה שלישי). לכלכל את שיבתו בתור הכרת טובה. על כל מי שהיכולת בידו מוטל לקנות את הספר, למען לא יהיה הרה"ח עוזב וסובל מחסור לעת זקנתו.

אדרסתו:

M. Weissmann Wien II., Zwergg. 5.

רוח והצלחה. מברלין קבלנו מכתב משמח, כי מכהיע הברלינים פרסמו תלגרם מעיר המחוז Stallupönen אשר בפרוסיא המזרחית, כי בעשרים לחדש הזה (אקטא-בער) הגיעה שמה פקודה תלגרפית מאת ראשי חברות האניות האשכנזיות ההולכות לאמריקה, כי מעתה יתנו

(פקידי גבול אשכנז) לנוודי הוסיא לעבור את גבול אשכנז אף כהיות כידם כרמיסי נסיעה מאניות אנגליות. — מעתה יעמוד רוח והצלחה פורתא ליהודים הנוודים מרוסיא, אשר לא נתנים עד עתה לעבור את גבול פרוסיא, אם היו בידיהם כרמיסי נסיעה מאניות אנגליות אשר מחירם מצער ממחיר כרמיסי האניות האשכנזיות. ההנחה הזאת נעשתה לגולים כרשת-דלות חברת העזרה של יהודי אשכנז.

תהלת האינקוויזיציא. בעוד שהספרדים מתאמצים לכפר רשעת אבותיהם שעשו ליהודים, בהמינם עתה ליהודים ובקראם אותם לשונב אליהם והם מכירים, כי האינקוויזיציא היא חרפת ספרד בדברי הימים וקלון כל הכנסיה הקתולית. לא מצא חכם אונגרי מזרע היהודים תחבלה אחרת לחוקאת האמונה במדיארות ובנצרות שלורק כהללו בגלוי אתהאינקוויזיציא וכשכחו בגללה את ספרד. ספרד עלתה לרגלי האינקוויזיציא למדרגת ממלכה אדירה לפי דבריו, כי מהרה בה מהחומר היהודי, ששמא את הארץ. החכם הזה הוא הפרופיסור אלדאר באלאני בכורסט.

קריאת חיר המלואים ברוסיא. כבר נקראו ברוסיא לעבודה בצבא וללכת למלחמה חיל המלואים מפלכי פולן ורוסיא המערבית. אלפים מאחינו מתחום המושב ילכו איפא, למלחמה והם בעלי אשה ובנים. לא יפלא איפא כי הבורחים לנבול אוספריא ירבו מיום ליום. ככל שבוע יבואו הנה מאות אנשים צעירים, הנמלטים ממות ודאי בשדות השלג במנדשוריא. אלה שיכלו להציל מעט כסף, לא יתעכבו בגליציא בלל. אבל לרבים מהם אין די כסף רק לעבר את הגבול וישארו פה, לשאת כל עמל ומחסר והיהודים בגליציא אינם יכולים להושיעם והצרה גדולה ואין עזר.

קצבת התלמידים באוניורוימאות ברוסיא. בתוך ההנהות, שנעשו עתה ליהודים ברוסיא לרגלי הולד בן לקיסר או יותר נכון לרגלי המלחמה, נמצא גם הנחה לתלמידים יהודים, שיקבלום מעתה באוניורוימטה בווארשא ובאודעסא מ"ו אחוזים ממאה תחת עשרה, שקבלו עד כה.

בית יהודים ברוסיא. מבע יוואלין מודיע, כי בימי 9, 10 אקטובר, בין שעה 11 ושעה 1 בלילה, פרצו בעיר קאווועל ברחובות וואנזאלנא ופריוויסלינסקא תגרות נגד היהודים, אשר כמעט שלא נהפכו למלחמת המון. גם ביום הראשון וגם ביום השני היו המתהילים הפועלים בחפירת באר בבית הגתיכות החדש. בהיותם שבוירים החלו להתנפל על כל עובר. אחרי כן נכנסו שנים לחנות מכולת ועל לא-דבר הבו את החנוני. אז החכה שכירת חלונות. השמדת צרכי אכל נפש וכו', ותדי צעקה ומהומה והחניות החלו להסגר במהרה. מרחוב פרוויסלינסקא עברו לרחוב הוואנזאלית וישברו החלונות בבית הגלב פיינער והבתים הסמוכים. הכו עד שפוך דם אנשים אחדים וקרקד איש אחד פוצצו במהלומת כלי קהה; הודות לכוא השוטרים לא רחבה התגרה ביום השני. ההוללים הושימו במאסר. הצפירה.

פרי רשעת רומניא. בפאריז נתפש ביום א' שבוע זה הרופא והחוקר היהודי ד"ר הוגא מארקום ביד השוטרים בעון רמאות, חמס ונגבה. ד"ר מארקום הוא יליד רומניא, עודנו צעיר ויפה-תאר לחספיא. בהיותו בעל כשרון גדול ואין לו מקום להגיע למקומו הראוי בארץ מולדתו בתור יהודי הקך לפאריז להשתלם שם בחכמת הרפואה ולבקש לו מעמד בחיים. שם התקבל בבית התרופה של פאסטור ויצמין בחקירת הבקטריות בתור חוקר בעל כשרון גדול ויעליח מאד במקצוע זה וישתתף גם בקונגרס של החידורנים בפאריז. אך מצוקתו ומחסורו בימי למודו עשוהו לרמאי ובהיותו בימי הקיץ במקומות תרופה שונים חטא בנגבה וכמרמה וכחמס ועתה נפל ביד השוטרים.

עוד אסון באמריקה. ברבע היהודים כנרוקליין אצל ניו-יארק פרצה תבערה בבית מושב יהודים ואשה אחת ושני נערות ושלישה נערים נשרפו חיים. וחמשה עשר איש נצרכו.

בחדר: שמערי לי: באיו עיר דרו שם ועבר. שלמה
 אצלם יעקב אבינו י"ד שנה? בער לי: נוי! הלא מקרא מלא
 הוא ושמאבר מלך צבויים. שמערי לי: הלא צבויים כבר
 נחרבה בפרשת יידא ויעקב למר אצל שמאבר בפרשת ויצא?
 בער לי: השכחת שאין מוקדם ומאוחר בחירה?

משרה הספרות והמדעים

ידיעות הטבע ודרכי הרפואה הטבעית

מאת יעקב אריה גראסבערגער
 רופא חולים בבכרלין-פאנקאו.

(סוף)

כל חולה-לב (מלבד חולי הלכת הלב האחרים
 קרחת, וחולי לב, אשר צבתה בשנים, שעליהם לשבב
 על משהם ולהיות נתונים תחת יד רופא מלומד,
 אשר יבקרם לעתים קרובות וינחם בעצתו, וחץ מבני
 אדם המנוגעים בשומן הלב, שעליהם לשמור מחיה
 מיוחדת) אשר עוד יקום ויתהלך יום יום בבית או
 בחוץ, טוב יעשה אם יחיה למצער ירחים אחרים על
 פי הרברים האלה אשר בחנתים גם ראיתי פעולתם
 הטובה: ראשונה יסע מכותו בקיץ בחברת אחר
 מבני ביתו אל אחד הבפרים, אשר באחד היערים,
 הקרוב לעיר מושבו (למרחקים אל יסיעו כל חולה!)
 שם ישכור לו חדר יבש, גדול ורחב ידים, אשר
 תקרתו גבוהה למדי, ואשר חלונותיו מפנים אל עבר
 השמש, ויבולה את רוב היום ביער באור השמש, (אם
 לא יצעררו חומה) או בצל גליות העצים, אם יגדל
 חומה מנשוא. ולבש בגדים קלים ומרוחים, לבנים או
 אמוצים (במראה הדשן) וינעל מנעלי בד קלים, ויחבוש
 זובע-קש קל לראשו. ובחום היום יתפשט את המעיל
 אשר עליו, אף יחלוץ מנעליו, למען יחדרו והרי חמה
 אל עצמו ואל בשרו ויבערו את הסוגים מקרבנו. פעם
 ישב, פעם ישכב על מצע עב כפול, אם חרבו
 מאד פני האדמה (על ארמה הרטובה אף מעט
 אל ישכב כל חולה אף על מצע עב, כי בנפשו הוא,
 ואף בריאים אל ישכבו על ארמה לחה!), ופעם יתהלך
 אחת דנה ואחת הנה, אם עוד כח בו ללכת כרגל.
 אך בכל אופן לא ירכה להתהלך עד אשר ייעף
 וייגע! (בדבר הליכות חולי הלב אי איפשר לקבוע
 הלבות פסוקות. כי הדבר הזה תלוי במדרגת המחלה
 יבכח החולה. יש חולה לב, אשר טוב לו לשוח יום
 יום במרחכי-ה פעמים אחדות, ויש חולה לב, אשר
 אך המנוחה במרחב יה טובה לו, לכן יבחן כל חולה
 את טבעו וידע מה טוב לו). החדר (אשר חלונותיו
 פתוחים יהיו בקיץ יומם ולילה) יהיה לו אך לאכל
 בו את ארוחותיו (אם כמעטו יאכל) ולישון בו בלילה
 או להסתר בו לעתים מחמת השמש או ממטר. —
 חולה לב אל ירכה לו ברים ובסתות במטתו, למען
 לא יגדל מאד חום משכבו ויחמם מאד את דמו.
 מפני הטעם הזה אל ישקו בחרף את חדר משכב
 חולה הלב — אם שני חדרים לו, אחד למושכ ואחר
 למשכב — כי אם בהיות הקור בחוץ גדול מאד,
 וגם אז אל ישקוהו הרבה כי אם מעט, עד כדי עשר
 מעלות (גרד) רעאומור. וגם את חדר מושכו אל
 ישקו הרבה, כי אם עד ארבע עשרה מעלות רעאומור.
 ואל ירכה החולה לתת לנשים חילו, ואל ירכה
 לקרא ספרים. אל יקטר טבק, סיגארים ופפירוסים,
 ואף כי שלא ילעום טבק, כמו כן לא יריח באבק
 טבק, ולא ישב בחדר המלא עשן טבק וחלונותיו
 סגורים. לא יקפץ ולא ידלג ולא ירוץ, אף לא יפסע
 פסיעות גסות, ולא ינביה משא כבד. לא יעלה הרים
 ונבעות, ולא ירד בקעות (אם בהר הוא יושב). למקצת
 חולי לב אמנם טוב לעלות לאט נבעות בלתי רמות
 מאד על פי שמת הפרופיסור Oertel, ושמת הרפואה
 הזאת תקרא «Terrainkur», אך את הדבר הזה לא
 יוכל לעשות חולה לב, כי אם לעיני רופא מלומד
 המומחה בשמת הרפואה הזאת. את ארוחת הערב
 יאכל החולה בשעה השביעית, ואל יאחר בנשף רק

יקדים לעלות בערב על יצועו, ובבקר ישפסף פעמים
 אחרות בשבוע את כל גופו במטפת-יד, שטבל במים,
 שמוגם מעשרים עד עשרים ושתים מעלות רעאומור.
 וזאת תורת השפסופים הלחים האלה: כבקר, במרם
 יקום החולה, יסגרו חלונות חדרו (אם כקיץ הוא
 ופתוחים היו כל הלילה). אז יקום החולה ופשט את
 כתנתו ואת מכנסי עורו, ולקח אחר מכני ביתו
 מטפת-יד לכנה וטבל אותה במים, שמוגם כמוג
 הנזכר למעלה, וסחץ אותה מעט, והעביר אותה על
 כל בשרו, מפניו ומאחריו, מצוארו ועד כפות רגליו.
 השפסוף הזה לא יאריך יותר מרגעים אחרים. אחרי
 בן יקח המשפסף מטפת-יד יכשה ונגב כה את כל
 בשר החולה מפנים ומאחור (ואם לא יעצר החולה כח
 לעמוד בהשפסוף, ויישב). ולבש החולה את כתנתו
 וכו' ושב אל מטתו והתכס ונח על משכבו בחצי
 שעה בקיץ, ובחרף כשעה תמימה, עד שוב חום עורו
 לאיתנו. סמיכ משלשלים לא ישתה חולה לב, ואם
 נעצרו מעיו, לא יוכל מלש משאם ופתח אותם במשפך
 (Irrigator), העשוי לדבר הזה, אחרי נתנה אל תוכו
 בום אחת מים פושרים, שמוגם כעשרים וחמש מעלות
 רעאומור. לחם-גראהאם (נקרא כן על שם ממצואו
 הפרופסור הווענעמאריאני סילוועסמער גראהאם
 מאמריקה), העשוי מקמח גס של חטים, טוב מאד
 לפתוח יום יום את המעים, ומה גם אם ימשח בחמאה
 ויאכל בפרי העץ אך לא יאכל ממנו הרבה בפעם
 אחת.

לארוחת הבקר ישתה החולה כום חלב מתוק
 פושר או קר מעט, ויאכל לחם סלת המשוח בחמאה
 טובה ומעט פרי העץ (חי או מבושל). בשעה העשירית
 לפני הצהרים יאכל מעט לחם המשוח בחמאה טובה
 ופרי העץ, ולצמאו ישתה כום חלב או קעפיר. בצהרים
 אל יאכל מרק-בשר המעורר והמרניז את הלב, כי אם
 כמאה וחמשים גראם בשר צלוי רך וטוב (בשר עגל,
 וכבש, ועז, והרגגלה טוב מבשר כקר), פירות מבושלים
 או ממוגנים (קאמפאט), ירקות שאינם מנפחים ומעט
 לחם. לצמאו ישתה מים ואם ירפוק לבו מאד, אל
 יאכל ביום ההוא בשר. תחתיו יאכל תבשיל של ערשים,
 שהוסרה קליפתם, המבושל עד אשר רכך היטב,
 ובחמאה טובה יעשוהו, (בערשים יש לזיב-ביצה יותר
 מאשר בבשר, אך השומן אשר בו כמוהו באין) או
 מאכל עב של אורז, רוחן או גרש (גרופעץ) המבושל
 בחלב, שאיננה מהולה במים, או ביצים רכות ופרופות,
 אשר בשלו במים רותחים אך כשני מינוטען או כשלושה,
 ירקות ותנוכות השרה ומעט לחם. בשעה הרביעית
 אחרי הצהרים יאכל בקיץ פרי העץ ומעט לחם,
 ובשעה השביעית ישתה כום חלב מתוק או המוץ ועכ,
 או חלב-חמאה (בוטפערמילך) בת יומה, או קעפיר
 כמדה הזאת, ויאכל מעט לחם ופרי העץ, ואם ירעב
 עוד יאכל גם שתי ביצים רכות. חולה לב ישתמר
 מכעס ומרוגז, וארח לחברה עם שמח-לב כי רוח
 נכאה היבש גרם.

אשרי חולה לב השומע לי, לחיות על פי
 הרברים האלה — אם השיג ידו.

תולדות אנשי שם בקראמא

משנות המאה השלישית ועד הזמן האחרון
 מאת

פ. ה. וועטשטיין.

(המשך מגילון 28)

ה. ר' אשר ור' פריץ.

שתי קהלות ושני רבנים היו בקראמא בשנת
 רע"ט. קהלה פולנית, אשר בראשה עמד הרב ר' אשר,
 אביו זקנו של מהר"ם מלובלין, וקהלה ביהמית, אשר
 בראשה עמד הרב ר' פריץ, ששמש בקראמא ברבנות
 כבר בשנת רע"ו, ור' יעקב פולק הנודע, ראש ישיבה
 פה, רבו של ר' שלום שכנא מלובלין, רבו דרבו של
 הרמ"א, היה מבית דינו. יבן תוכיחנה שלש עובדות
 חשובות כנוגע לקירות היהודים והרבנות בקראמא
 בימים ההם: א) ביום 25 מאי שנת 1519 (רע"ט)

יצא דבר מלכות מלפני המלך זיגמונד הראשון לאמר:
 „לרגלי המחלוקת, שפרצה בקהלת ישראל בעיר הכירה
 קראמא, כי יש רוצים, שרק רב אחד יישב על כסא
 הרבנות, ויש רוצים למנות שני רבנים, — מציעים
 אני לפניכם, למנות שני רבנים, את פריץ, שהיה
 כבר רב זה שלש שנים; ואלה, שאינם חפצים בהרב
 הזה, ימנו להם לרב את אשר, חתנה של רחל,
 כאשר הציעו לפנינו היהודים כעצמם, והרשית לכל
 יהודי להיות נשמע לאחד משני הרבנים. וישניהם
 ישתמשו בכתר הרבנות ובני הקהלה מחויבים להכנע
 לפניהם והממרה את פיהם אחת דתו להביא מאה
 מרק לגנני המלוכה (בירשרסקי נוואסחאד שנת 1893
 חוברת ספטמבר ובתרגום עברי משפ"ר בדכרי ימי
 ישראל חלק שביעי צד 316). ב) ביום הראשון לחדש
 נובמבר שנת 1519 פרצה מריבה בקראמא בין אנשי
 העדה הפולנית ובין אנשי העדה הביהמית, למי משתי
 הקהלות זכות הקנין בבית הכנסת הישן פה, וינישו
 את עצמותיהם לפני המלך הנ"ל. ויוצא משפט, כי
 לבני העדה הפולנית, אשר הרב אשר, חתן רחל,
 עומד בראשם, משפט הבכורה, ואסור לבני העדה
 הביהמית, אשר הרב פריץ עומד בראשם, להתפלל
 בבית הכנסת בלי רשות הרב אשר, חתן רחל, אחרי
 בי נודע הדבר על פי עדים נאמנים, כי בני הקהלה
 הפולנית הקימו מכספם את הבית ויתקנו אותו מרי
 פעם בפעם, במרם היה הקהלה הביהמית בקראמא
 (Metz. Kor. T. 34, f. 170; Relat. Christoph.
 de Szydlowice palatini et capit R. Pol.

Cancel. ג) „מצאתי מהר"י פולק שליח נט אחר
 לקהלת פראג ושם צפורה נכתב בנט צפורה מרא
 בו"ו, אף על פי שצפורה כתיב חסר וי"ו בתורה,
 ומהר"ר פריץ היה מסדר הנט על ידי אותו שליח“
 (לשון ר' מיכל ר' יוזפס בעל סדר ניטין (הנדפס
 בש"ע אה"ע), דיין בקראמא בימי בעל תוס' יו"ט
 בספרו ברכת המים דף ב"ו ע"א ערך צפורה). משני
 המאורעות הראשונים, שהבאנו למעלה משנת רע"ט,
 אנו רואים בעליל, כי שני רבנים שרים במדרגת משמרתם,
 עמדו בראש היהודים בקראמא בימים ההם, אחד בראש
 העדה הפולנית ואחד בראש העדה הביהמית, ובמי
 ר' פריץ כן ר' אשר, אביו זקנו של מהר"ם מלובלין,
 לא גדל איש על רעהו במשרתם ולא שמשו מעולם
 בתור אב"ר בקראמא, אלא רק כתור רב כלבר. ד)
 כי משמרת האב"ר, רב הכולה, מרם היתה נוהגת
 בקראמא בזמן ההוא. ומה שמהר"ם מלובלין קורא
 את אביו זקנו ר' אשר הנ"ל בשם אב"ר בקראמא
 (שו"ת מהר"ם מלובלין סי' פ"ג), הוא רק האר הכבוד
 והפלטת השכח בעלמא. ומצאים אני כיוצא בזה גם
 אצל הג"מ יוסף כהן צרק בעל „שארית יוסף" ואצל
 הג"מ אליעזר אשכנזי בעל „מעשי ר"י", שנזכרו שניהם
 בשם אב"ר, הראשון במצבה שלו ומתלמידו בעל

ה) וכשם שטענה פרידברג באמרי בליהית זכרון צד ז'
 כי ר' אשר שמש כבר בשנת רס"ז בתור אב"ר בקראמא (כמו
 שהובחתי בתולדות ישראל זקן), כן טעות היא בידו בכתבו
 שם צד 11 סי' ז', כי ר' אשר היה פה האב"ר הראשון. פרידברג
 כותב נ"כ שם, כי „הרב ר' אשר היה לתת לבני לאשה בת
 הרב ר' משה ראסקאויטש מבריסק, והמלך זיגמונד הפר
 ברית החתין מפני טעם כמיס". ולא ידע פרידברג מה הוא
 שם. לא הרב ר' אשר חפץ לתת לבני לאשה בת הרב ר'
 משה ראסקאויטש, אלא הרב ר' משה ראסקאויטש הוא
 רצה (בשנת רע"ד) להשיא בתו לכן איהו רב (שלא נודע
 בשמו) מקראמא, והמלך זיגמונד הפר ברית החתין לא מפני
 טעם כמיס, אלא מטעם מפורש, מפני שנמשך על
 הרב מקראמא קו חשד ואשמה כענין מדיני ונשכח ביד פשעו
 מארץ פילניא. וכן מוכח מתעודה הקדומה משנת רע"ד,
 שמיכאה החכם הד"ר הרבכי בהעתן „וואסחאד" ח"ב א' שנת
 1884 ומשם — פיינשטיין כספרו "עיר תהלה צד 21-20 סי' ב',
 ואיך אפשר איפוא הרבה, כי הרב מקראמא, שנשלח ביד
 פשעו מארץ פולניא והרב מבריסק חפץ להתחתן עמו בשנת
 רע"ד, הוא אותו הרב ר' אשר, שלא יצא מקראמא ושם
 מנוחתו כבוד, כמו שכתוב בהקדמת נינו זכרו, הנימ גדליה
 אב"ר ורי"מ בלובמלא. בנו של מהר"ם מלובלין, לספר השו"ת
 של זה האחרון: „ועוד מצאתי אין לי באמתחתו (של מהר"ם
 מלובלין) בתוך הכתבים והמה ככתובים ספר קבלה שחיבר
 אביו זקנו הגאון מהר"ר אשר ז"ל בזמן שתפש ישיבה בקיץ
 בקראמא. ושם קבורתו עד היום הזה, ינח על משכבו
 בשלום" (וננעתי בזה כבר בהמגד"ג גילון 48 שנת 1887).

ארגז מכתבים.

מק"ש בד: לא נודעה עיר בשם זה. — לב רג"ש: רבדים כאלה ראויים רק לעתונים בשפות לועזיות. הנועדים ליהודים, אשר בלי הסכמות מצד חכמי הניגונים אין היהדות כדאית בעיניהם. לנו יש ענינים נכבדים יותר, ועל ערך היהדות אין אנו צריכים לעדות חכמי האומות. — קאסע מאסנער: המדובר הוא בלבוז ולא בקראקא.

הנני מברך בברכה מז"ט מעמק לבי את מר יצחק ראזענפעלד מקאלבאשיב לחתונתו עם בת מו"ה יהושע ריכטער מדינוב. — והנני מכיז בזה את תורתו בכל לב לכל ידידי ורעי, שברכוני ע"י מכה"ע לחתונתו. שמואל נאטאוויטש.

מר אכרהם גאלדבערגער בלוצאמש משלם נדרו שני כהרים לקה"ל.

מעומק לבי אכרך בברכה מז"ט את ש"ב וידידי הנכבד הגביר מה' פתחי' סאמעט לחתונת בתו מרת סאשע, עם ידידי מר נחום מייטעלבוים מסלאטווינא, ולכבודם נתתי כתר אחד לקה"ל. אפרים ברזום.

הנני מברכים את הרה"ח ד"ר יוסף זליגער לחתונתו. המערכה.

הנני מברך בברכה מז"ט את הרה"ח מו"ה ד"ר יוסף זליגער לחתונתו. פנחס לייץ.

ריזענדער!

עם ווירד געזוכט איין ריזענדער דער אין פארבען עם לאקבראנוש גוט בעוואנרט איזט. דערזעלבע בעקאמט בעשטימטען געהאלט 80 קראנען פרי. מאנאט אויסעד פערטרויענס-ריזע דיעט. ווער אויף דיעזען פאסטען רעפלקטירט ווענדע זיך אין דיארעראקציאן "המצפה".

ר' אשר לרכ הקהלה הפולנית, (כאמור למעלה), ור' יעקב פולק, בעל החילוקים, גדול הדור, שממנו יצאה תורה לכל הארץ, הוא מבית דינו של הרב ר' פרץ, כמובח מדברי ר' מיכל ר' יוזפס מקראקא כספרו הנ"ל.

(המשך יבא).

תריפת אלכסנדר מרמורק לשהפת. כידוע המציא הרופא היהודי הציוני הנודע ד"ר אלכסנדר מרמורק מפאריז ציר (סירוס) דרפא מחלת השחפת, וגדולי הרופאים בפאריז דחו המצאתו ולא אנו להסכים לו. מעט מעט נוכחו הרופאים בכל הארצות, כי אמנם גדולה המצאת מרמורק וכבר רפאו בצירי שלו חולים רבים בלי תרופות אחרות. עתה כבר יש להמצאה הזאת הסכמת רופאים מצוינים, ולחולי השחפת תבוא הישועה אשר קוו. אך המחלה תוכל להרפא בראשיתה ולא כאשר כבר נאכלה הריאה.

תריפה חדשה לחולי הנפש. רופא הצרפת ד"ר פלורי הקים שמה חדשה ברפואת מחלות הנפש. לפי דבריו בספר חדש. שחבר בענין הזה, כל מחלות הנפש סתן השבתת הסדר בתקופת הרם. העצבון, הלאות, העצלות, היאוש ורפיון הידים, כל אלה באות בגלל עכוב כמרוץ הדם ואם יפעלו באיזה תחלה, להחיש את תקופת הדם אז ירפא החולה. הד"ר פלורי משתמש לזה בזריקת מי מלח תחת העור, בזה תתחזק דחיקת הדם ותקופתו ויתעוררו כל כחות הנפש. הד"ר פלורי עשה נסיונות בזה ויצליח.

"מחזיק בדק" והאחרון מבעל "חדושי פני יהושע" ומבעל "סדר הדורות" (עי' ראש אפרים לר"ז מרגליות הלכות טרפות סי' ל"ז ס"ק ק"ג) והסכמת בעל פני יהושע על הספר יוסף לקח), ושניהם לא היו מימיהם אב"ד בקראקא, ובעל שארית יוסף ישב פה רק בתור ר"מ (עי' כלילת יופי ח"א דף י' ע"א וע"ב ודף ז' ע"א) ובעל מעשי ד' — רק בתור איש פרטי (כמו שהעירתי כבר ע"ז במה"ע החדשי של ד"ר בראנן כרך 45 צד 174). ולחשוב ולומר, כי במשך השנים נתמנה ר' אשר גם לאב"ד, והיינו לרכ הכולל על כל שתי הקהלות, הפולנית והביהמית, דבר זה הוא רק מחשבה ואמירה בעלמא, והקובע כסמרים באיזו הלכה היסטורית או ביוגרפית עליו להביא ראיה, אות ומופת חוהך ע"ז. ואם אנחנו אמרנו, — ע"פ השערה — כי משמרת האב"ד, רב הכולל, היתה בכלל נוהגת בקראקא כבר בימים ההם, בימי המאה השלישית, היינו אומרים יותר על ר' פרץ, כי הוא (ולא ר' אשר) היה פה האב"ד הראשון, בראותנו אותו משהמש שם כבר בכתר הרבנות (לבוז 2), "זה שלש שנים" קודם למנוי המלך.

וכן נראה מדברי המלך ונגמנד הראשון הנ"ל מיום 25 מאי. כי עד שנת 1618 היה ר' פרץ לברורב עז כל אנשי הגיר קראקא, ומאז חצו יושביה היהודים לשתי מפלגות, כשתי קהלות מיוחדות, קהלה פולנית וקהלה ביהמית יחמנה הראשונה לה לרכ את הרב החדש ר' אשר, והאחרונה — את הרב מקודם והיינו את ר' פרץ. שתי הקהלות ושני הרבנים לא חיו יחדו, כפי הנראה, בשלום ויהיו עינים איש את אחיו, עד כי כבר באותה שנה התקוטטו ויפחו מרנים בדבר הובות של ביהמית הישן ודברי ריבותם הובאו לפני המלך.

גימנאזיום עברי.

זו יקציבו התלמידים לקח טוב צונקרא, ס"ק ופוסקים זיחד עם כל התלמידים, אשר ילמדו בגימנאזיות אשר להמונטלה ויחונכו בדתנו ולמונתנו הקדושה הנוקרה לנו. ובסוף השנה יקבלו העודות, אשר ישו צערכן לכל דבר להעודו הגימנאזיות אשר למונטלה. למוחלים כשרים צול וכהשגחה ונעולה ידג הרצ לחץ ציה"ק. גם פולנית ילמדו עם.

האדרסה: Rabbiner Dr. M. JUNG, Ung. Brod (Mähren)

דיא ריזע פאן האמבורג נאך אמעריקא קאסטעט מיט אווערעם בעריהמטען ראפפעלשרויבען-פאסטראמפפערן נור 118 קראנען שנעלדאמפפערן " 130 " עקספרעסדאמפפער " 166 " נאהערע אויפקלארונגען ערשיילט בעריטוויילינסט FALCK & Co., Hamburg, Amerikahaus.

ביטטע צו לעזען. איך בעהרע מיך היעמיט אנצוציניען, דאס איך מיינע ביזהער אונטער רער פירמא Spira & Gronner געפיהרטע כשרה ועלכוואאריענפאבריק צו פאלגע אויפלאונג דיעזער פירמא פאן הייטע אן נור אונטער מיינער פירמא A. S. SPIRA, כשר DAMPF-SELCHWAAREN-FABRIK KRAKAU, Krakauergasse 6, ווייטער פיהרע. — אינדעם איך אלען מיינען וו. קונדען דיא כעסטע בערענונג צו אללעראייסערסטען פריזען צוויכערע, ערוכע איך מיינע אדרעסע גענויא צו שרייבען אונד צייכנע האנאכטוננספאלל אשר שמואל הכהן שפירא.

קאנצערט-גראממאפאן אונד פאנאגראף ריעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען אונד וואלצען נור אין אונטערצייכנעטעם ספעציאלהייז צו בעציעהען. עכטער קאנצערט-גראמ-מאפאן, מיט 5 פלאטטען גראמט, נור 40 סל. פארציגליכער פאנאגראף, מיט 5 וואלצען גראמט, נור 890 סל. פריזיקוראנטע גראמט אונד פראנקא ערסטעם ספעציאלהייז פאן עכטען גראממא-פאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעטאיל. Josef Wechsler, Krakau und Warschau. (in Krakau: Grodgasse 71).

נ"י אייגענטימטע קראקויער כשרה דאמפזעלכוואאריענפאבריק מיט דער כעסטען טאדערנסטען מאשינע, ערצינגט שענע, פרימא סאלאמי וועראנזענער, ברוסט, שינקען, קרענוויורסל א. ה. וו. פערזעהען מיט הכשר של הרב הגאון דפה שליט"א. עטספיעהלט צו ביללינסטען פריזען. אויה פערלאנגען ווירד פריזיקוראנטע עם הכשר אייגענטימט. מנחם מענדל גראזער. Emanuel Glaser, Dampfselchwarenfabrik KRAKAU, Bozogo-Ciala 8.

ער איז ערשיענען דאס דריטע העפט "די יודישע צוקונפט" א חודשיזשורנאל פאר לעבען ליטעראטור און וויסענשאפט. רעדאקטאר: ד"ר י. ווארטסמאן. אינהאלט: 1) כהלה (שמריבען) - י. וואלין. 2) ווי אויז זאלען מיר קאלאניזירען - ג. מ. מירקין. 3) אין שווערע צייטען (נעריכט) - ל. יפה. 4) נחומל און ויין ווייב (ערציילונג) - ד. ראשאוסקי. 5) די יודישע קאלאניזאציע - ר. נאסינג. 6) די נאכט (ערביכט) - ליש. 7) דר. פרי. אפענהיימער. - א. פערלמאן. 8) איין האספיטאל - מולטאטוילי. 9) יודען אין דער נייער רוסישער ליטעראטור - מ. לעווין. 10) עקאנאמיע און אידעאלאגיע - א. ש. זאקס. 11) יודישע חראניק - דער יודישער חראניקער. אבאנאמענטס-פריז: 8 1/2 קר. א יאהר, 4 1/2 קר. א האלכ יאהר, 2 1/2 קר. א פירטעל יאהר. יעהרליכע אבאנענטען, וואס שיקען איין 8 1/2 קראנען, בעקומען אויסער "די יודישע צוקונפט" א גאנץ יאהר. א וואונדערבארע פרעמיע, דאס פראבמפאלע בוך (337 זייטען שייך אילוסטרירט, געבונדען פראכטפאל) געזאמעלטע ליעדער פון "מאריס ראזענפעלד". — אדרעס: »Die jüd. Zukunft« (M. Ehrlich) Dietelsgasse 59, Krakau (Galizien). אנענטען ווערען געזוכט. — פראבע העפט ווערט נישט געשיקט.

J. B. Rappaport

Dąbrowa b. Tarnów.

גראס מעטה-ברויעריא

געגרינדעט אים יאהר 1878.

עמפיהלמט זיין פאבריקאט, וועלכעס נומ בעקאנט איזט. מיט אללער בילליגסטען פריזען אללערלייא סארטען א. ז. : שטארקען עט ויסען מעטה איינפאך אונד דאפעלמעטה, קאפאוויטץ וויא מאליאט, ווישינאק, זאווע אויך אלטע בוטעללע; מעטה מיט דען נאמען

Stary polski tranek.

אויך האנג אינד וואקס.

כשר נייטעט כשר

קראקויער זעלבוואארען-פאבריק

מיט ראמפבעטרייב

Gartenberg & Gebr. Gronner

KRAKAU, Krakaugasse Nr. 33.

ערציינט דיא שענסטע סאלאמין ווערא-נעזער, ברוסט, שינקען, רויך עט קרענ-וויסמעל א. ז. ו. עמפיהלמט

צו בילליגסטען פריזען.

אויס פערלאנגען ווירד פריזיקוראנטע עט הכשר אייגעשיקט.

Saul Rafael Landau

Juwelier

KRAKAU Stradon 13.

עמפיהלמט זיין רייכהאלטיגעס לאנער פאן עכטען שוויצען גאלד אונד זילבער איהרען, גאלד קעסטען, גאלד אונד זילבער עט יומערען ווארען. צו דען בילדיגסטען פריזען. העלפטע בעריינגען.

למוכרת נח

מאספת הרבנים, שהותה פה קראקא בקיץ תרס"ג נמצאים ת"ל להמכר בית גדול תמונות גדולות וגם קמנות היינו:

תמונה גדולה בנדרה וברחבה 48,64cm א 50 העררען.

תמונה קטנה במי אנויבסטקארטע א 4 העל. והקונה מהן לכה"פ בעד סך 8 כתרים אתן ל' 20% ראכאט.

תמונות לזוגא — מיטערזענרונג — לא ישילח רק נגד מעות קדימה.

Dawid Heidenfeld

Kraków, Ulica Bożego Ciała 1.

יצא לאור ספר סדרים והתרכויות או דרכי ישועה. תכנן הפרט והחברה הקבצנות והעבודה, עורכתו בנוי היספה: הבשרון והפטיש, שם ושארית.

מחרו 80 העללער (40 קרייזער)

להשינוי ע"י האדרעסע

A. J. Heuman

TARNÓW, (Galizien).

Wyd.: | Naftali Hof.

| S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.

Drukem S. L. Deutschera w Podgórze.

Rzeczywiście najlepszym ze wszystkich dotychczas do prania bielizny Inian bawełnianej używanych środków jak mydło, soda, proszek etc. jes Schicht'a nowo wynaleziony

Ekstrakt do prania i namaczania

Marka

„Pochwała gospodyń“

Zalety:

1. Skrótca do połowy czas potrzebny do prania.
2. Zmniejsza robotę do czwartej części.
3. Używanie sody staje się zbytecznym.
4. Bielizna jest czystsza.
5. Jest dla rąk jakoteż dla bielizny zupełnie nieszkodliwy zaco ręczy podpisana firma.
6. Jest tańszy przez swa nadzwyczajna wydajność od wszystkich innych środków do prania.

Po jednej próbie okazuje się powyższy ekstrakt dla każdej gospodyni i praczki niezbędnym.

Wszędzie do nabycia.

דיא זיקארע

פאן דער ק. ק. פרוויליגערטען אינד אין פערשועדענען אויסשטעלונגען אויסגעצויכענען פאבריק

FAST, WITMAYER & SAFIR in Tarnów

איזט, ווי בערופענע פאכמענער אונד העמוקער פירלפאך אנערקאנט האבען, איהרעס אינהאלטע זאנאחאל, ווי אויך איהרע ערצינגען געמאט, דען אנדערען פאבריקאטען גלייכווערטויג אינד איזט אין סאציאלער ווי אין דימיעללער בע-ציעהונג אללען אנדערען קאפעע-סוראגאטען פארצויעהען, דא איהרע ערצינגער, ווי אללע דאבוי בעשעפטיגטען ארבייטער יודען פאן גאליציען זינד. לעגעט דען פרויען אנס הערן, דעס פאלשען פאראורטיילס — אויכלאנדישע זיקארע פארצויעהען — זיך אכצונעוועהען.

!!! אינטערעסאנט !!!

אויך געבע היערמיט דען געעהרטען פ. ט. קונדען ציר קעמנים, דאס אויך דיא ביו נון אינטער דער פירמא Spira & Gronner געזיהרטע כשרה זעלבווארענעפאבריק אויסגע-לעזט האבע, אונד פאן נון אן דיא זיט 80 יאהרע בעסט בעקאנטע כשרה זעלבווארענעפאבריק וויערער אונטער מיינעם אייגענעם נאמען

Hirsch Gronners Sohn. Krakau, Krakaugasse Nr. 17.

אום אייגענעם הווע ווייטער פיהרע — מיט דער פעטען פערזיכערונג דאס אויך ישעטס אייפריג בעמיהם זיין ווערע דאס מיר ביו נון געשעקטע פערטרויען זאנאחאל בעציגליך בעסטער קוואליטעט עט שטרענגסטעם כשרה געוויסענהאפטעטס צו רעכטפערטיגען, פער-שפרעכע בעסטע אונד ראשעטע בעדיענונג אונד איהרע געשעטע אויפטרעגע העפל. ערבישענה. צייכנע מיט פארציגליכסטער האכאטונג

Hirsch Gronners Sohn

Bernard Gronner Krakau, Krakaugasse Nr. 17.

ג. ב. ביטע נור גענוי צו ארעסירען.

מ. פרייליך

ק. ק. אויסשליסליך פאטענטירט

ספעציאליסט אין באנדאוש-פאך

פיר ברוכלידענדע

בעזימטער דעס עהרענדיפלאט דער

„סאָציעטע“ היגעניקע אין פאדוא

לעמבערג נראדעצקא 35.

דער ערשטער פיר ברוכלידענדע, אייזש. ערצינגער פא ק. ק. פאטענט באנדאושען אין לעמבערג.

פאן דען איינעסטען אונד אייפריכטיגסטען געפיהלען מיינעם הערצענס פערנאלאט שפרעכע אויך איהרען היעמיט עפענטליך מיינען פערברודליכסטען דאנק פיר דיא וואונדערבארע רעטונג מיינעם פאן אייניגען הערפאראנגערען ערצטען אהנע לעבענס-געפעהרליכע אפעראציען אויפגעבענען לעבענס, אויס. — נאכדעם אויך איבער אנראטהע דעם העררן ריר ס. מעט ה. אין יאסלא אין איהרע אנטשארט אים האלכטארטען צושטאנד דע אנגעקאמען בין, האבען ויא עס דורך איהרע נאזעהיילמעטהאטע אהנע אפעראציען אונד מעדיקאמענטע ראצו געכראכט, מיך בינגען 10 מינוטען פאן מיינעם שווערען ליידע שמערצלאז צו בעפרייען, אונד קאנן אויך דאהער אויס איינענער ערפאהרונג נור ויא אלס דען איינציגען ספעציאליסטען אין דיעזעם פאכע יעדען ברוכלידענדען צום וואָהלע זייער עוונדהייט מיט פאללסטער געוויסענהאפטעניקייט אינעמעטהעלען.

העררן מ. פרייליך ספעציאליסט פיר ברוכלידענדע, אייזש. ערצינגער פא ק. ק. פאטענט באנדאושען אין לעמבערג.

פאן דען איינעסטען אונד אייפריכטיגסטען געפיהלען מיינעם הערצענס פערנאלאט שפרעכע אויך איהרען היעמיט עפענטליך מיינען פערברודליכסטען דאנק פיר דיא וואונדערבארע רעטונג מיינעם פאן אייניגען הערפאראנגערען ערצטען אהנע לעבענס-געפעהרליכע אפעראציען אויפגעבענען לעבענס, אויס. — נאכדעם אויך איבער אנראטהע דעם העררן ריר ס. מעט ה. אין יאסלא אין איהרע אנטשארט אים האלכטארטען צושטאנד דע אנגעקאמען בין, האבען ויא עס דורך איהרע נאזעהיילמעטהאטע אהנע אפעראציען אונד מעדיקאמענטע ראצו געכראכט, מיך בינגען 10 מינוטען פאן מיינעם שווערען ליידע שמערצלאז צו בעפרייען, אונד קאנן אויך דאהער אויס איינענער ערפאהרונג נור ויא אלס דען איינציגען ספעציאליסטען אין דיעזעם פאכע יעדען ברוכלידענדען צום וואָהלע זייער עוונדהייט מיט פאללסטער געוויסענהאפטעניקייט אינעמעטהעלען.

לעמבערג דען 4 יענער 1898

12-1

Louis Aloyse Lorentz Dampfsägebeamter in Jasło geb. Paris.

בין 1000 כר. מאנאטליך

אויך אלס געבענערוערעם קאנן יעדערמאן לייכט, עהרליך אונד אהנע קאסטען פערדיענען, זענען ויא זאפארט איהרע ארעסטע אן Steinhausen & Co. Karlsruhe (Baden)

4 וואכען פראבע-צייט

פערזענדע אן יעדערמאן מיינען נייען האכארמיגע זינגערמאשינע (מאָדעלל 1804) מיט זעממטליכעם צונעהער & קאסטען אונד מיניפיהרירער שריפטליכער נאראטיע אום נור fl. 30 אונד נעהמע דיא זעלבע רעטור סאָלס ניכט טארעללאָז פונקטאירערען זאָרלמע סערואנר פּר נאכנאהמע, אָדער פארהייענע זערוונג דעם בעטראגעס.

Nähmaschinen-Versandhaus

ARNOLD FALLEK

Podgórze, Ringplatz 10.

עפירעפסי

לחלי-הנפילה ר"ל, לשבין (קראמפ) ולמחלות עצבים אחרות ידרשו ספר מיוחד ליה ויקבלהי בהנם פראנקא ע"י

Privil. Schwanen-Apoteke

Frankfurt a. M.

איבערצייגט אייך

אינמאל דאס דיא

טינטענ-סארטען דער

יודישען פאבריק

(געגרינדעט 1882)

דעם

A. I. REISCHER

WIEN, 2,3 Rembrandstr. 34.

דען אנדערען פאבריקאטען ניכט נאכשמעהען אונד פערנאנט נור יודישע ערצינגען.

ניכט

10.000

קראנען

אבער פיעלע קראנען

ערשפארען זי, ווען זי דען פריי-קראנט פאן דער פירמא

Josef Feil, Krakau, Grodgasse 60

Uhrmacher & Juwelier

סערלאנגען, דער איהנען פראנקא אונד גראטיס צוגעיענדעט ווירד.

Hotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber SALOMON WASSERLAUF

גדעסטעם האמער דער יודישען קויפמאנס-וועלט, נייא רענאווירט, שעהנע ציממער, גוטע קיכע, שטייעננ כשר, פיר זאממער-סעיאן שעהנען גארטען איינגעריכמעט. פיר פּרעמדע געסטע, וועלכע ערצמע ברויכען כעסטענס געאיינגעט. עמפּאָהלען צו בילליגסטען פריזען.